

รายงานการติดตามผล

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา
ตามมติคณะรัฐมนตรี
ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

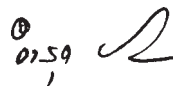
คำนำ

การปฏิรูปการศึกษาถือเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่จะพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต รัฐบาลจึงมีภารกิจในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี

เพื่อให้การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๕ โดยมี นายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ให้ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง แผนการดำเนินงาน อำนวยการ และกำกับดูแลการปฏิรูปการศึกษา กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ประสานและผลักดันการปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านการปฏิบัติและกฎหมาย ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานให้นายกรัฐมนตรีทราบเป็นระยะ

เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรีครั้งนี้เป็นการปฏิรูปทั้งระบบ ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่หลากหลาย จึงจำเป็นต้องมีการติดตาม เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และเป็นการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาเรียนรู้ และนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ให้บังเกิดผลสำเร็จต่อไป

(นายออรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เพื่อให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีแนวทางที่ชัดเจน พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๕ โดยมีนายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ให้ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง แผนการดำเนินงาน อำนวยการ และกำกับดูแลการปฏิรูปการศึกษา กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ประสาน และผลักดันการปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านการปฏิบัติและกฎหมาย ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ

คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษาได้จัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามที่เสนอ ดังนี้

- ๑๖ กันยายน ๒๕๔๖ ข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย
- ๒ ธันวาคม ๒๕๔๖ ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ๕ ด้าน
- ๑) หลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - ๒) การผลิตและพัฒนาครู
 - ๓) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - ๔) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการศึกษา
 - ๕) การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม

ในกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานในเบื้องต้น ได้มีผู้แทนจากหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อพิจารณาขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน กรอบทิศทางการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน หลังจากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ติดตามข้อมูลเพิ่มเติมโดยส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งได้ส่งเคราะห์เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญทั้งในส่วนที่เป็นข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ และปัญหาอุปสรรค ตลอดจนผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายที่ได้ประกาศไปแล้ว ซึ่งมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

๑. ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

๑.๑ หลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีการจัดทำร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาลักษณะสูตรและกระบวนการเรียนการสอนระดับการศึกษาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี ปรับมาตรฐานการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๔ มีการพัฒนาลักษณะสูตรในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและเชื่อมโยงหลักสูตรการเรียนการสอนกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากนี้การปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับกลุ่มของผู้เรียน รวมทั้งครูและสถานศึกษามีการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย มีการใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อให้สามารถสื่อสารและใช้งานได้ทั้งในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อในระดับสูงได้ โดยมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของประชาชน และพัฒนาการสอนภาษาจีนสำหรับการปรับระบบการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ได้มีการใช้ระบบกลางการรับนิสิตนักศึกษา (admissions) ในปีงบประมาณ ๒๕๔๗

๑.๒ การผลิตและพัฒนาครู

มีการพัฒนาระบบมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพสอดคล้องกับเป้าหมาย กล่าวคือ มีการจัดตั้งองค์การวิชาชีพครู ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและพัฒนา ศักยภาพครูประจำการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (พ.ศ.๒๕๔๗ - ๒๕๕๖) จัดตั้งสถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) พร้อมทั้งพัฒนาครูและผู้บริหารให้ได้รับวุฒิทางการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีโครงการผลิตครูแนวใหม่ หลักสูตร ๕ ปี สำหรับการปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ และพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗

๑.๓ การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม

มีการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา และเทคโนโลยี พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ โครงการศึกษารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษาของต่างประเทศ พัฒนามาตรฐานอาชีพ พัฒนาระบบเทียบโอน

ประสบการณ์สำหรับผู้ใช้แรงงานและผู้ประกอบอาชีพ พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนามาตรฐานการอาชีวศึกษาระดับชาติ มาตรฐานการอาชีวศึกษาช่างอุตสาหกรรม มาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกันคุณภาพการมีงานทำและการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา และหลักสูตรแบบมาตรฐานสมรรถนะ และจัดทำเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น รวมทั้งเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการอาชีวศึกษาในช่วงชั้นที่ ๔ ระดับชั้น ปวช. ๑ - ๓ ที่ใช้แผนการเรียนในสถานศึกษาวิชาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเนื้อหาสาระได้จัดให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน

๑.๔ การปฏิรูปอุดมศึกษา

๑.๔.๑ ในระดับอุดมศึกษาได้มีการปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการอุดมศึกษา โดยมีการปรับเปลี่ยนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนารูปแบบการจัดการอุดมศึกษาให้หลากหลายและยืดหยุ่นสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน คือ มีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน ซึ่งได้มีประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.๒๕๔๖ และกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.๒๕๔๖ ขณะนี้มีวิทยาลัยชุมชน รวม ๑๗ แห่ง ซึ่งอยู่ระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.

๑.๔.๒ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา และจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๘ แผนการผลิตและพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยศึกษาความต้องการกำลังคนระดับอุดมศึกษาและจัดทำแผนผลิตแพทย์เพิ่มตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุข และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษาไทยในช่วงวาระ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๓)

๑.๔.๓ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) หรือ (Income Contingent Loan : ICL) ได้มีการจัดตั้งสำนักงานบริหารโครงการปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา และยกร่างพระราชบัญญัติปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา รวมทั้งปรับระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มาเป็นระบบกองทุนกรอ. นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินโครงการทุนการศึกษาต่อของนักเรียนเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ

๑.๔.๔ ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ จัดระบบเพื่อพัฒนาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชนท้องถิ่น โดยมีการวิจัยซึ่งขณะนี้ได้นำผลการวิจัยมาสู่การกำหนดนโยบายและจัดทำแผนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

๑.๕ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๑.๕.๑ มีการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยเรียนในระบบการศึกษา กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น

๑.๕.๒ มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้สารสนเทศและการสื่อสารจัดทำกลยุทธ์การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการศึกษาอบรมและพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและจังหวัดและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นอีก ตลอดจนจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย (e-learning)

๑.๕.๓ มีนโยบายเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยจัดตั้งสถานีวิทย์โทรทัศน์เพื่อการศึกษา นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้จัดทำโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ (Mega project) โดยให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน ๒๕๐,๐๐๐ เครื่อง รวมทั้งเน้นเรื่องการซ่อม สร้างสถานศึกษา และการจัดสนามกีฬาให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย

๑.๖ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชนในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชน มีการจัดทำกฎกระทรวงขึ้นจำนวน ๕ ฉบับ ได้มีการประกาศใช้แล้ว ๓ ฉบับ คือ ๑) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ.๒๕๔๗ ๒) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ.๒๕๔๗ และ ๓) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย

สถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งขณะนี้มี ๑๓ ครอบครัวยุติขอจดทะเบียน และสถานประกอบการ ๑ แห่งที่ขอจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียน ส่วนกฎกระทรวงที่อยู่ระหว่างการพิจารณา คือ ๑) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชน และ ๒) กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคล องค์กรวิชาชีพและสถาบันวิชาชีพ

นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานการศึกษาเอกชน และจัดทำกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาเอกชนในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๒ อีกด้วย

๒. ปัญหาอุปสรรค

๒.๑ หลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดทำหลักสูตรได้ด้วยตนเอง ครูยังไม่มั่นใจ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสาระในหลักสูตรมากนัก อีกทั้งครูส่วนหนึ่งยังไม่สามารถ นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และการวิจัยก็ยังเป็นปัญหาของครูที่ยังไม่สามารถใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้

๒.๒ การผลิตและพัฒนาครู

ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสอนแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การฝึกอบรมครูยังไม่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพของครู อีกทั้งครูยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังทั้งในด้านนโยบายและงบประมาณ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน นอกจากนี้วิชาชีพครูยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับและขาดมาตรฐานการจูงใจให้คนเก่งเข้ามาเป็นครู

๒.๓ การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม

การดำเนินงานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องค่อนข้างล่าช้า ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. และร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์กรมหาชน) พ.ศ. ซึ่งยังไม่ได้ประกาศใช้

๒.๔ การปฏิรูปอุดมศึกษา

๒.๔.๑ การปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการอุดมศึกษาโดยการปรับเปลี่ยนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ ส่วนใหญ่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

๒.๔.๒ การดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนยังมีปัญหาในบางด้าน เช่น นโยบายยังไม่มีความชัดเจน ข้ำซ้อนกับการจัดการศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปัญหาการใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานอื่น รวมถึงความล่าช้าในการโอนเงินงบประมาณให้วิทยาลัยชุมชน

๒.๕ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒.๕.๑ สถานศึกษายังไม่สามารถเชื่อมโยงการศึกษาในระบบกับการศึกษานอกโรงเรียนได้ ทำให้ผู้เรียนในวัยการศึกษาภาคบังคับที่ประสบปัญหาการเรียนในระบบโรงเรียนยังไม่สามารถเลือกเรียนการศึกษานอกระบบได้

๒.๕.๒ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น แต่ยังไม่ได้มาตรฐานและทันสมัยเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง

๒.๕.๓ การเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการศึกษาทั้ง ๓ ระบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ที่กำหนด เนื่องจากยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและมาตรการจูงใจให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ ๓ รูปแบบ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเทียบโอนผลการเรียนรู้และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๔ ร่างพระราชบัญญัติการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. ยังไม่มีการประกาศใช้ ทำให้การบริหารจัดการไม่มีความชัดเจน

๒.๖ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชนในการจัดการศึกษา

๒.๖.๑ ร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนยังไม่มีการประกาศใช้ ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนไม่มีความชัดเจน และการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีเพื่อส่งเสริมและเพิ่มแรงจูงใจให้แก่สถานศึกษาเอกชนค่อนข้างล่าช้า

๒.๖.๒ ภาคเอกชนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย เนื่องจากรัฐไม่กำหนดสัดส่วนการรับนักเรียนนักศึกษา ระหว่างภาครัฐและเอกชนให้ชัดเจน ทำให้นโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชน

๓. ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอปัญหาตามข้อเสนอยุทธศาสตร์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสภาพปัญหาดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน การดำเนินงานเพื่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอยุทธศาสตร์ จึงต้องเน้นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน จากผลการติดตามการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษารูปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

ในการดำเนินงานติดตามต่อไป ควรดำเนินงานตามมาตรการนโยบายของข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี โดยควรวิเคราะห์เชื่อมโยงกับทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) เพื่อทบทวนหรือกำหนดประเด็นสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยพิจารณาผลกระทบจากการดำเนินงานตามมาตรการนโยบายหรือพิจารณาจากประเด็นความเร่งด่วนของมาตรการนโยบายเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ที่กำหนด รวมทั้งกำหนดองค์กร/คณะบุคคลเพื่อทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา และนโยบายปฏิรูปการศึกษาในเรื่องต่างๆ ให้ไปสู่การปฏิบัติอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ ควรกำหนดหน่วยปฏิบัติด้านการปฏิรูปการศึกษาระดับพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อเป็นพลังผลักดันในการขับเคลื่อนไปพร้อมๆกัน อย่างไรก็ตาม ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดกลไกต่างๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งประสานความร่วมมือทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน มีองค์กรรับผิดชอบในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากทุกแหล่งเข้าด้วยกัน มีการจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็น เพื่อใช้ในกระบวนการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในทุกประเด็นของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อนำไปสู่การร่วมคิดร่วมทำและให้ความร่วมมือ เพื่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการ/แนวทางการดำเนินงานตามข้อเสนอ ยุทธศาสตร์

๑) หลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร การบริหารและดำเนินการ จัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มี โอกาสร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการเนื้อหาวิธีการสอนอย่าง เหมาะสม มีการใช้สื่อหรือสร้างสื่อจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น สามารถพัฒนาทักษะและ กระบวนการคิดและนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ควร มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร และจัดทำหลักสูตรแกนกลางที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดย กำหนดรายวิชาและเรียงลำดับสาระการเรียนรู้ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้สอดคล้องกันทุก สถานศึกษา รวมถึงการจัดให้มีการพัฒนาครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกหลักสูตรให้มีความ ชัดเจนในด้านเนื้อหาสาระ ทักษะการสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์และการเรียน การสอนแบบบูรณาการ

๒) การผลิตและพัฒนาครู

รัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและสอดคล้อง กับความต้องการของสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดสรรอัตราบรรจุครูให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา ควรจัดทำหลักสูตรผลิตครูที่หลากหลายเพื่อสร้างครูเก่ง ครูดี โดยให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาเชิงวิชาการและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งอาจ ใช้รูปแบบการผลิตครูที่ต่อยอดจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ โดยเพิ่มความรู้ เกี่ยวกับวิชาชีพครูให้ นอกจากนี้ควรดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและเป็น ระบบ โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงควร จัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

๓) การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม

เร่งประกาศใช้พระราชบัญญัติ นโยบาย แผน เพื่อปฏิรูปการอาชีวศึกษาและการ ฝึกอบรม กำหนดองค์กรหลักที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามนโยบาย/แผนหรือเป้าหมายที่ กำหนดอย่างจริงจัง เร่งผลิตกำลังแรงงานระดับกลางให้เป็นไปในทิศทางที่จะเสริมศักยภาพใน ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และเร่งพัฒนามาตรฐานอาชีพ ระบบ คุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานการอาชีวศึกษาและหลักสูตรสมรรถนะร่วมกับสถานประกอบการ

ในการจัดทำหลักสูตรต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรอาชีวศึกษาและหลักสูตรอุดมศึกษา การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนควรมี การทบทวนให้เป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐาน โดยสถาบันการศึกษาต้องร่วมมือกับสถาน ประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรม มีการจัดระบบทวิภาคีร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และเชื่อมโยงกันแต่ละสาขาอาชีพ

นอกจากนี้ ควรทบทวนมาตรการนโยบายที่ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างชัดเจน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาการจัดสหกิจศึกษา ระบบทวิภาคี การกำหนดคุณวุฒิต่างๆ รวมทั้งการทดลองแนวคิด Mini Ministry การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและสถาน ประกอบการผ่านระบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประกอบการโดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ

๔) การปฏิรูปอุดมศึกษา

เร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความเป็นเอกภาพในระดับ นโยบาย โดยสถาบันอุดมศึกษาควรจัดการศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้วย รูปแบบที่หลากหลายเป็นการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของ ประเทศ ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชน ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความเป็นธรรม และขยายโอกาสทางการศึกษาในการเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และเป็นศูนย์วิชาการ สำหรับคนในชุมชนท้องถิ่นที่สถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาศักยภาพคณาจารย์ในรูปแบบต่างๆ อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

๕) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รณรงค์ให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอด ชีวิต มีการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย โดยกำหนดกลไกต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเข้าถึงและการ ได้รับบริการด้านข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจใน การเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ ควรเร่งให้มีการเทียบโอนผลการศึกษาหรือการเรียนรู้กันได้ ทั้งการศึกษาในรูปแบบเดียวกันและระหว่างการศึกษาทั้ง ๓ รูปแบบ ส่งเสริมการประสานงาน ระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งขยายแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึง แหล่งเรียนรู้มากขึ้น

๖) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชนในการจัดการศึกษา

เร่งรัดการประกาศใช้พระราชบัญญัติ นโยบาย แผนสนับสนุนการร่วมจัดการศึกษาของบุคคลและองค์กรทางสังคม รวมทั้งกำหนดองค์การรับผิดชอบการดำเนินงานให้ชัดเจน โดยส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามพันธกิจที่กำหนด เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้ตามที่กำหนด เช่น การถ่ายโอนสถานศึกษา การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีแก่สถานศึกษาเอกชน และร่วมหาทางแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก - ญ
๑. บทนำ	๑
หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์	๒
ขอบเขตการศึกษา	๒
การจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา	๒
มติคณะรัฐมนตรี	๓
ทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา	๖
การติดตามการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี	๗
๒. ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์	๙
ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๙
ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและการพัฒนาครู	๑๘
ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านอาชีวศึกษาและฝึกอบรวม	๒๘
ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา	๓๓
ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาจากระบบและตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	๔๗
ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการศึกษา	๕๔
๓. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินงานต่อไป	๖๒
ภาคผนวก	
● คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเรื่องแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี	
● เอกสารอ้างอิง	

๑.๑ หลักการและเหตุผล

เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ชัดเจน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๙๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๕ ซึ่งมีนายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน โดยให้ทำหน้าที่กำหนด ทิศทาง แผนการดำเนินงาน อำนวยการ และกำกับดูแลการปฏิรูปการศึกษา กำหนด ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ประสานและผลักดันการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในด้านการ ปฏิบัติและกฎหมาย ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานการปฏิรูป การศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานให้นายกรัฐมนตรีทราบเป็นระยะ

คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ได้พิจารณาเห็นควรให้เร่งรัดการ ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามคำสั่ง คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เพื่อรับผิดชอบ การดำเนินงานในประเด็นต่างๆ รวม ๙ คณะ ได้แก่ (๑) คณะทำงานด้านการเงินเพื่อ อุดมศึกษา (๒) คณะทำงานด้านการบริหารจัดการจัดการอุดมศึกษา (๓) คณะทำงานด้าน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุดมศึกษา (๔) คณะทำงานด้านทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา (๕) คณะทำงานด้านการผลิตและการพัฒนาครู (๖) คณะทำงานด้าน หลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๗) คณะทำงานด้านอาชีวศึกษาและ ฝึกอบรม (๘) คณะทำงานด้านการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (๙) คณะ ทำงานด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการศึกษา

๑.๒ วัตถุประสงค์

การติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ

๑. เพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี
๒. เพื่อรวบรวมและประสานการจัดเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา
๓. เพื่อจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

๑. การติดตามผลครั้งนี้เป็นการติดตามการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในภาพรวมที่ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๘
๓. การวิเคราะห์ข้อมูลยึดหลักข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี
๔. การนำเสนอรายงานติดตามผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษานี้จะครอบคลุมตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี โดยจำแนกสาระของข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาแต่ละด้าน รวม ๗ ด้าน

๑.๔ การจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

คณะทำงานที่คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษาแต่งตั้งได้ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยได้ศึกษาปัญหาและยกร่างข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเบื้องต้นรวม ๗ ด้าน ได้แก่ ๑) ยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู ๓) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปอาชีวศึกษาและฝึกอบรม ๔) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา ๕) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๖) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชน ในการจัดการศึกษา และ ๗) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา หลังจากนั้น จึงนำผลการศึกษาและข้อเสนอยุทธศาสตร์เสนอคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูป การศึกษาเพื่อพิจารณา

คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากเข้าร่วมพิจารณาเพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นคณะทำงานจึงได้ปรับปรุงข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและนำเสนอ คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษาพิจารณา

นอกจากนี้ ประธานคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษาได้นำคณะทำงานที่ เกี่ยวข้องเข้าหารือฯ พณฯ นายกรัฐมนตรี เพื่อขอความเห็นในเรื่องการอุดหนุนการศึกษาขั้น พื้นฐาน ๑๒ ปี การปฏิรูปการเงินและการบริหารจัดการอุดมศึกษา และกองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อการศึกษา

คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษาได้นำข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการ ศึกษาเสนอคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเพื่อพิจารณา จำนวน ๒ ครั้ง โดยในการประชุม เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ พิจารณาข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูป อุดมศึกษา และวันจันทร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๖ พิจารณาข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทาง การปฏิรูปด้านหลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการผลิตและพัฒนาครู ด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้าน การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ ในการจัดการศึกษา และด้านอาชีวศึกษาและ ฝึกอบรม และได้ปรับแก้ไขตามข้อคิดเห็นของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จากนั้นได้นำ เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

๑.๕ มติคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องรวม ๓ ครั้ง และได้มีมติโดยสรุป ดังนี้

ตารางสรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

วัน/เดือน/ปี	ยุทธศาสตร์	มติคณะรัฐมนตรี
๑๖ กันยายน ๒๕๔๖	ยุทธศาสตร์และ แนวทางการปฏิรูป อุดมศึกษาไทย	คณะรัฐมนตรีเห็นชอบข้อเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทยตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเสนอ และให้สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษากำกับให้สถาบันอุดมศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแนวทางดังกล่าว พร้อมทั้งเห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะทำงานชุดต่างๆ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดทำรายละเอียดในประเด็นต่างๆ ให้เป็นไปตามแนวทาง/กลไกการดำเนินงาน และยุทธศาสตร์การปฏิรูปที่เสนอ เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว โดยให้กระทรวงศึกษาธิการรับประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๔ ไปพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ให้มีการรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นระยะๆ
๒ ธันวาคม ๒๕๔๖	ยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษา	คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบข้อเสนอยุทธศาสตร์ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู (๓) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (๔) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการศึกษา และ (๕) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม) และมาตรการเร่งด่วนตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาแต่ละด้าน โดยให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการดำเนินงานยุทธศาสตร์และมาตรการดังกล่าวให้บังเกิดผลโดยเร็ว และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบต่อไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ

ตารางสรุปมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี	ยุทธศาสตร์	มติคณะรัฐมนตรี
๗ เมษายน ๒๕๔๗	แนวทางการ อุดหนุนการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่นักเรียน นักศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล ๒) ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญและสายอาชีวศึกษาทุกคนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ ๒. เห็นชอบกับหลักการที่ใช้ในปี ๒๕๔๖ คือให้สถานศึกษาเอกชนที่รับการอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี (เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) และระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล ๒ ปี) สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมอื่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด ส่วนบุตรข้าราชการสามารถเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรได้ ส่วนสถานศึกษาเอกชนที่ไม่ขอรับเงินอุดหนุนพิจารณาเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เรียนได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม ๓. อนุมัติงบประมาณสำหรับจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มเติมจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับจัดสรรมาแล้วในปีงบประมาณ ๒๕๔๗ อีกจำนวน ๒,๑๑๖.๓๗๘ ล้านบาท ๔. มอบให้กระทรวงศึกษาธิการรับความเห็นชอบของกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์และสำนักงานงบประมาณไปพิจารณาดำเนินการต่อไป
๗ เมษายน ๒๕๔๗	แนวทางการปฏิรูป การเงินอุดมศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เห็นชอบหลักการและแนวทางการปฏิรูปการเงินอุดมศึกษาตามที่เสนอ ๒. เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา ๓. อนุมัติหลักการ กรณีจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานโครงการปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา ให้ใช้งบกลางได้โดยประสานกับสำนักงานงบประมาณ และให้คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้นรับไปศึกษาแนวทางการดำเนินการในรายละเอียดให้ชัดเจน เหมาะสม โดยให้ถือเป็นการลงทุนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ (human capital) แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑.๖ ทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

หลังจากที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๔ ก็ได้กำหนดนโยบายและทิศทางหลักในการทำงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยยึดแนวนโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อคราวประชุมวันที่ ๑๖ กันยายน และวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๖ ผนวกกับแนวความคิดของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ที่แสดงความมุ่งมั่นเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาไว้ในโอกาสสำคัญต่างๆ พร้อมทั้งบูรณาการยุทธศาสตร์ที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการอยู่เดิมให้เกิดผลในทางปฏิบัติเพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นเรื่องนโยบายและมาตรการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ เมื่อวันที่ ๑๗ - ๑๘ กันยายน ๒๕๔๔ ณ โรงแรมดิอิมพีเรียลเลควิว แอนด์ กอล์ฟคลับ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้เกิดนโยบายและมาตรการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการและคู่มือในการทำงานของกระทรวงศึกษาธิการ จนในที่สุดได้กำหนดทิศทางและมาตรการ ซึ่งมีสาระสำคัญ ๖ ประเด็น ดังนี้

๑. การพัฒนาการศึกษาปฐมวัย
๒. การปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
๔. การปฏิรูปการอาชีวศึกษา
๕. การปฏิรูปการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย
๖. การปฏิรูปการอุดมศึกษา

นอกจากนี้ ในช่วง ๓ เดือนต่อจากนี้ไป (วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เป็นต้นไป) ทิศทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา จะมุ่งเน้นสู่เป้าหมายหลักใน ๒ เรื่องควบคู่กัน คือ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์หลัก ๕ เรื่อง ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยร่วมกับมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน รวมทั้งสังคมทุกภาคส่วน
๒. ยุทธศาสตร์สำหรับเด็กพิการทุกประเภท เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีปัญหาสถานะบุคคลหรือไร้สัญชาติ ไร้รัฐ และเด็กชายขอบ

๓. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
๕. ยุทธศาสตร์ด้านต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ

๑.๗ การติดตามการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีคำสั่งลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๗ แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีหน้าที่วางกรอบแนวทางการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี รวบรวมและประสานการจัดเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการติดตามผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี

หลักของการประเมินที่ใช้ในการติดตามการดำเนินงานตามข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาคั้งนี้ เป็นการประเมินโดยยึดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder-based Approach) โดยมีการดำเนินงานเริ่มจากการให้ผู้แทนจากหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับกรอบทิศทางติดตามและรายงานผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น การดำเนินงานเริ่มจากคณะทำงานฯ ได้ร่วมกันวิเคราะห์หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการตามยุทธศาสตร์ย่อยภายใต้ข้อเสนอยุทธศาสตร์แต่ละด้าน จากนั้นให้ผู้แทนจากทุกหน่วยงานนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรการตามยุทธศาสตร์ย่อยแต่ละด้าน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการติดตามข้อมูลเพิ่มเติมโดยส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งได้วิเคราะห์เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ทั้งในส่วนที่เป็นข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ และปัญหาอุปสรรค ตลอดจนการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายที่ได้ประกาศไปแล้ว จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์ร่วมกัน จนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๔๘ และนำมาสังเคราะห์ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา เพื่อเสนอผลการติดตามการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในภาพรวมของประเทศ สำหรับเอกสารและรายงานการวิจัยดังกล่าว มีดังนี้

๑. ทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยนายจาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๒. รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

๓. รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยสุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย

๔. รายงานสรุปผลการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษา ในวาระครบรอบ ๖ ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒

๕. รายงานผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่องการติดตามและประเมินผลการปฏิรูป การศึกษาด้านการเรียนรู้ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ

๖. รายงานผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่องการติดตามและประเมินผลการปฏิรูป การศึกษาด้านการบริหารและการจัดการศึกษา เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา ๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมเอเชีย ราชเทวี กรุงเทพฯ

๗. รายงานผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่องการติดตามและประเมินผลการปฏิรูป การศึกษา ๔ ภูมิภาค ดังนี้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วันที่ ๑๐ - ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี

ภาคใต้ วันที่ ๑๘ - ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมทวินโลตัส จังหวัด นครศรีธรรมราช

ภาคเหนือ วันที่ ๒๓ - ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมท้อปแลนด์ จังหวัดพิษณุโลก และ

ภาคกลาง วันที่ ๑ - ๒ กันยายน ๒๕๔๘ ณ โรงแรมชลจันทร์ พัทยา จังหวัดชลบุรี

๘. รายงานผลการดำเนินงานขององค์กรหลักในการประชุมผู้บริหารกระทรวง ศึกษาธิการ

๒. ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์

ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรีประกอบด้วยข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูป ๗ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) ด้านการผลิตและการพัฒนาครู ๓) ด้านการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม ๔) ด้านการอุดมศึกษา ๕) ด้านการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๖) ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชนในการจัดการศึกษา และ ๗) ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ ในข้อเสนอยุทธศาสตร์แต่ละด้านประกอบด้วยเป้าหมาย/หลักการ ยุทธศาสตร์ย่อย มาตรการดำเนินงาน และมาตรการเร่งด่วน สำหรับสาระที่นำเสนอในบทนี้เป็นการสรุปผลการติดตามการดำเนินงานตามข้อเสนอยุทธศาสตร์แต่ละด้าน โดยได้สังเคราะห์ยุทธศาสตร์การปฏิรูปด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาไว้กับข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา

๒.๑ ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมาย : เพื่อให้มีการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดการเรียนการสอนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๑.๑ : การสร้างความพร้อมและความเข้าใจให้แก่ครูและผู้บริหาร

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ ๑) เร่งสร้างความพร้อมและความเข้าใจให้แก่ครูและผู้บริหารในด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ และ ๒) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและสถานศึกษาด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

ผลการติดตาม พบว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดอบรมและพัฒนาบุคลากรระดับต่างๆ เพื่อช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดอบรมวิทยากรหลักสูตรแกนนำ จำนวน ๑,๐๐๘ คน วิทยากรหลักสูตรระดับจังหวัด จำนวน ๒,๔๒๕ คน และวิทยากรหลักสูตรเครือข่าย จำนวน ๗๙๘ คน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๔,๒๓๑ คน

สำนักงานการศึกษา กทม.จัดอบรมครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อขยายเครือข่าย สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พัฒนาคณะกรรมการระดับปฏิบัติการสอนให้สามารถวิเคราะห์สู่แผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ในชั้นที่เริ่มใช้หลักสูตรในปีการศึกษา ๒๕๕๗ (ป.๒ และ ป.๕) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้โรงเรียนสาธิตอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้จัดประชุมสัมมนาโรงเรียนเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งจัดนิทรรศการหลักสูตรสถานศึกษา

ในด้านมาตรการที่ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและสถานศึกษาด้วย กิจกรรมที่หลากหลายนั้น สกศ. ก็ได้เผยแพร่แนวทางการสอนของครูที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีอยู่ ๔ แนวทาง ๑๕ รูปแบบ เพื่อให้ครูทั่วประเทศได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๑.๒ : ทบทวนโครงสร้าง สาระของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ ๑) ทบทวนเนื้อหา ๘ กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ๗๖ มาตรฐาน เพื่อปรับให้สอดคล้องกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก ลดความซ้ำซ้อนในเนื้อหาระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ และปรับมาตรฐานการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติได้ เพื่อให้มีเวลาจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน และ ๒) มีแนวทางการบูรณาการการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม จนสามารถนำไปสู่กิจกรรมภาคปฏิบัติ มีการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้และโครงการต่างๆ

ผลการติดตามพบว่า สพฐ. ได้ปรับมาตรฐานการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับผู้เรียนและสามารถปฏิบัติได้ มีการจัดทำเอกสารการเรียนรู้แบบบูรณาการ และวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง ๘ กลุ่มสาระเพื่อเผยแพร่ให้สถานศึกษา รวมทั้งให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งได้จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางเพื่อสร้างความชัดเจนและความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อการบริหารหลักสูตรได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ในปี ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการวิจัยทดลองการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานในโรงเรียนนำร่องการทดลอง ๑๔ โรงเรียนใน ๑๓ เขตตรวจราชการ ผลการวิจัยพบว่า การปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับ Standards - based curriculum ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้เป็นสากล ลดความยุ่งยากซับซ้อนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสามารถช่วยคลี่คลายปัญหาหลักสูตรต่างๆ ที่พบได้

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาหลักสูตรสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรปฐมวัย หลักสูตรศึกษานอกโรงเรียน และหลักสูตรสำหรับผู้พิการ ตลอดจนหลักสูตรสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ

สำหรับทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. ได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนระดับการศึกษาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีและจัดงานมหกรรมวิชาการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนขนาดเล็กได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และเอกสารแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ป.๑ - ๖

ส่วนการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า สป. และ สพฐ. ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของประชาชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว และจัดมหกรรมวิชาการภาษาอังกฤษทุกองค์กรในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ ณ อิมแพค เมืองทองธานี นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาการสอนภาษาจีน โดยตั้งคณะทำงาน เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ และได้เสนอยุทธศาสตร์ไปยังคณะกรรมการกัลนกรองเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๑.๓ : ปรับระบบการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้เกื้อกูลกับการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่ ๑) ปรับระบบการคัดเลือกเข้า โดยลดวิธีการสอบให้น้อยลง และผู้เรียนที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาแล้ว สามารถเปลี่ยนคณะวิชาได้ง่าย หากพบว่าไม่ถนัด ไม่สามารถ หรือไม่เหมาะสมกับตนเองในภายหลัง และ ๒) ให้มีวิธีการที่หลากหลายในการรับเข้า และเปิดโอกาสในการคัดเลือกให้มีมากกว่าปีละ ๑ ครั้ง เพื่อสนองความต้องการของเด็กที่แตกต่างกัน และกระจายโอกาสตามพื้นที่

จากผลการติดตามการปรับระบบการคัดเลือก ในปีการศึกษา ๒๕๔๔ พบว่า สกอ. ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษารับนักศึกษาอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง ดังนี้

๑) สถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับของรัฐรับบุคคลเข้าศึกษา ๓ วิธี ได้แก่ ระบบโควต้า โครงการพิเศษ และการคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (Entrance)

๒) มหาวิทยาลัยราชภัฏรับบุคคลเข้าศึกษา ๓ วิธี ได้แก่ ระบบโควต้า โครงการพิเศษ และคัดเลือกร่วมกับกลุ่มราชภัฏในเขตภูมิภาค โดยสามารถเลือกเรียนในกลุ่มได้ตามความต้องการ

๓) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนรับบุคคลเข้าศึกษา ๔ วิธี ได้แก่ การรับตรง การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (Entrance) การรับเทียบโอนจากสถาบันอื่น และการเทียบโอนเพื่อเรียนปริญญาที่ ๒

๔) สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด กทม. ยังคงรับนักศึกษาจากการจัดสอบของ สกอ. และนำร่องจัดสอบคัดเลือกโดยตรง

นอกจากนี้ รัฐบาลโดยรองนายกรัฐมนตรีที่ดูแลด้านการศึกษา (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) ได้ตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่าง สกศ. สพฐ. และ สกอ. เพื่อศึกษาและเสนอทางเลือกระบบการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยได้ตั้งเป้าหมายที่จะใช้ระบบคัดเลือก Admission ในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๔๗ หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจึงได้นำเสนอเรื่องนี้ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในเรื่องดังกล่าว จำนวน ๒ ครั้ง คือ ในคราวประชุมวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ ได้เพิ่มค่านำหนักในการนำผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPA) และค่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (PR) ให้

เท่ากับร้อยละ ๑๕ แยกเป็น GPA ร้อยละ ๑๐ และ PR ร้อยละ ๕ ในปี ๒๕๔๗ และเพิ่ม GPA เป็นร้อยละ ๒๕ และ PR ร้อยละ ๐ ในปีการศึกษา ๒๕๔๘ ต่อมาในการประชุมวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้ปรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบการคัดเลือกในปี ๒๕๔๘ โดยพิจารณาจาก GPA ร้อยละ ๒๕ PR ร้อยละ ๐ และผลการสอบวิชาหลักและในกรณีที่มีการสอบวิชาเฉพาะด้วยให้ กำหนดค่าน้ำหนักรวมกันร้อยละ ๗๕ โดยแต่ละสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้กำหนดสัดส่วน ค่าน้ำหนักระหว่างคะแนนวิชาหลักและวิชาเฉพาะ แต่ถ้าสอบวิชาหลักอย่างเดียว ให้นำ คะแนนวิชาหลักมาใช้ร้อยละ ๗๕

สำหรับปีการศึกษา ๒๕๔๙ กำหนดให้ใช้ GPA ร้อยละ ๑๐๐ และนำผลการทดสอบ ระดับชาติไปยื่นสมัครที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งโดยตรง นอกจากนี้คณะรัฐมนตรี ใน คราวประชุมวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๗ ได้อนุมัติการปรับปรุงระบบคัดเลือกที่กำหนดไว้ใน ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ระบุให้สถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นรับ นิสิตนักศึกษาโดยตรง และการรับนักศึกษาแบบ Advance Placement

จากการปรับระบบการรับเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาดังกล่าว สกอ. จึงได้จัดทำ ประกาศเรื่องการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้ระบบกลางการรับนิสิต นักศึกษา (admissions) ในปีงบประมาณ ๒๕๔๙ เรียบร้อยแล้ว อีกทั้งที่ประชุมอธิการบดีแห่ง ประเทศไทย (ทปอ.) ก็ได้ประกาศองค์ประกอบและค่าน้ำหนักที่จะใช้ในระบบกลางการรับ นิสิตนักศึกษาหรือระบบ admission ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๙ - ๒๕๕๑ ด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๑.๔ : เชื่อมโยงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนกับการประกัน ภายในและการจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการ ประเมินภายนอก

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) ให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานส่วนกลางนำข้อมูลจากการประเมินของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ และการบริหารจัดการอย่างจริงจัง และ ๒) เสริมสร้างความ เข้มแข็งของสถานศึกษาในด้านต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม (Whole School Approach)

ผลการติดตามพบว่า สพฐ. ได้ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยยกระดับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนปรับปรุงการวางระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา อปท. มีการจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้สถานศึกษาจัดทำรายงานการประเมินตนเองเพื่อเตรียมพร้อมรับการประเมินภายนอกจาก สมศ. ส่วน สช. จัดอบรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏในพื้นที่ภาคใต้พัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในส่วนของ กทม. ได้มีการส่งเสริมเครือข่ายและร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจัดอบรมวิธีการจัดการความรู้และการจัดทำแผนกลยุทธ์ระดับสถานศึกษา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๖ และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่ง (๔๑๒ แห่ง) ดำเนินการประกันคุณภาพภายในแล้ว สถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการประกันคุณภาพภายในแล้ว จำนวน ๓๕,๒๒๐ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๙๒ ส่วนสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ส่งรายงานประจำปีต่อต้นสังกัด (สกอ.) ซึ่งมีมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน ๒ แห่ง

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกือบทุกแห่งและสถาบันอาชีวศึกษาทุกแห่งได้เตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดเพื่อขอรับการประเมินจาก สมศ. สำหรับสถาบันอุดมศึกษาได้รับการรับรองรายงานการประกันคุณภาพภายนอกจาก สมศ.แล้ว จำนวน ๑๖๔ แห่ง อยู่ระหว่างการประเมิน ๗๔ แห่ง และยังไม่ได้รับประเมินอีก ๒๔ แห่ง (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๘)

จากผลการดำเนินงานดังกล่าวมีผลทำให้สถานศึกษาร้อยละ ๘๓.๖๓ มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ผ่านเกณฑ์ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด และมีจำนวนสถานศึกษาร้อยละ ๖๕.๗๑ ที่ได้รับการประเมินภายนอกแล้ว นอกจากนั้นสถานศึกษาถึงร้อยละ ๘๗.๕๙ มีการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ (สุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, ๒๕๔๘ : ๘๗)

อย่างไรก็ตาม จากการติดตามความก้าวหน้า พบว่า สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานส่วนกลางยังมิได้นำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

มาตรการเร่งด่วน

ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประสานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเร่งสร้างความพร้อม ความเข้าใจแก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ในเรื่องนี้ สพฐ. ได้ประชุมศึกษานิเทศก์และผู้ช่วยวิชาการของเขตพื้นที่การศึกษา ๑๗๕ เขตเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับเงื่อนไขข้อกำหนดในหลักสูตรแกนกลาง การปรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ การกำหนดระดับผลการเรียนกลาง และการกำหนดรหัสวิชา ตลอดจนกำหนดแนวปฏิบัติตามนโยบายในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้ให้การอบรมครูและบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาในการบริหารหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการระดมความคิดเรื่องนโยบายและมาตรการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘ สพฐ. ได้สรุปผลการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่ายังมีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ หลักสูตรไม่ได้กำหนดสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติมและสาระท้องถิ่นไว้ชัดเจน คำต่างๆ ที่ใช้ในหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรยังมีความสับสน เข้าใจไม่ตรงกัน อีกทั้งโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นและโรงเรียนที่ไม่มีความพร้อมไม่สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเองได้ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดเทคนิควิธีการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่สอนไม่ตรงตามวิชาเอกและความถนัด เพราะมีภาระงานอื่นๆ อีกมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนโดยตรง ด้านสื่อการเรียนการสอนยังมีความขาดแคลนสื่อสำหรับค้นคว้าและสื่อที่เน้นกระบวนการคิด เนื่องจากขาดงบประมาณในการซื้อสื่อ ใช้แหล่งเรียนรู้และจัดตั้งศูนย์สื่อ อีกทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการดูแลรักษาสื่อ นอกจากนี้ หนังสือเรียนมีราคาแพง เด็กยากจนไม่สามารถซื้อสื่อได้ ในเรื่องนี้ได้กำหนดให้มีสถาบันวิจัยและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้เป็นคลังองค์ความรู้และเป็นคลังหลักสูตร โดยรวบรวมหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เป็นคลังสื่อแบบเรียน ตำรา เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ขณะเดียวกัน สพฐ. ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถพัฒนา

ผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ ๖ ประการ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาระบบการเรียนการสอน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาครู
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัย
- ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาระบบการวัดและประเมินผล
- ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรอย่างยั่งยืน

จากการติดตามการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว พบว่า สพฐ. ได้ปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียบร้อยแล้ว โดยสรุปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะยังคงมี ๘ กลุ่มสาระวิชาเช่นเดิม และกำหนดกรอบให้โรงเรียนว่าแต่ละระดับและแต่ละกลุ่มสาระต้องเรียนเนื้อหาเรื่องใดบ้างเพื่อป้องกันครูเน้นการสอนเนื้อหาสาระให้เด็กมากเกินไป และทบทวนสาระการเรียนรู้ว่าลำดับใดควรเรียนก่อนหลัง รวมทั้งให้จุดเน้นในแต่ละวิชาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการสอน พร้อมทั้งเข้าไปช่วยจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสำเร็จรูปให้โรงเรียนที่มีความพร้อม โดยเลิกนโยบายให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยดึงหลักสูตรแกนกลางมาใช้ ๗๐% อีก ๓๐% ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ ได้มีการทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ โดยตัดมาตรฐานที่ซ้ำซ้อนออกและเรียงลำดับมาตรฐานการเรียนรู้ให้เหมาะสม ซึ่งขณะนี้ร่างสาระการเรียนรู้รายปีอยู่ระหว่างเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ในส่วนของการศึกษาปฐมวัยตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ๐ - ๕ ปี จากผลการติดตามพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมดำเนินการ ดังนี้ สกศ. มี ๒ โครงการ ๑ แผนงาน ได้แก่ โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและสร้างจินตนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ๐ - ๕ ปี โครงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง และจัดทำแผนงานยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่วน สพฐ. จัดทำโครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน : กิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาปฐมวัยเพื่อเน้นการพัฒนาด้วยสมอง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมพ่อแม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องพัฒนาการเด็กปฐมวัย ๐ - ๕ ปี
 จากการติดตาม พบว่า สพฐ. ได้ดำเนินโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก กศน. จัดทำ
 โครงการพัฒนาครู บุคลากร ผู้ดูแลเด็ก : หลักสูตรการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (๐ - ๕ ปี) ส่วน สช.
 จัดทำโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย
 ผลการติดตาม พบว่า กศน. ได้จัดทำโครงการส่งเสริมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับ สกศ. ได้จัดทำโครงการศึกษาค่าใช้จ่ายเพื่อการ
 พัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ ๓ - ๕ ปี

สพฐ. ได้มีการประเมินพัฒนาการของนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปีการ
 ศึกษา ๒๕๔๗ (ปีงบประมาณ ๒๕๔๘) กับเด็กที่มีอายุ ๕ ขวบ คือ ชั้นอนุบาล ๒ ในโรงเรียน
 สังกัด สพฐ. และชั้นอนุบาล ๓ สังกัด สช. โดยการสุ่มโรงเรียนตัวอย่างครอบคลุมทุกเขต
 พื้นที่การศึกษาทั้งในและนอกเมืองเทศบาล ซึ่งโรงเรียนสังกัด สพฐ. มี ๑,๗๕๐ โรงเรียน แบ่ง
 เป็นโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ ๑๗๕ โรงเรียน และโรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา
 ๑,๕๗๕ โรงเรียนในสังกัด สช. ได้มีการสุ่มเขตพื้นที่ละ ๒ โรงเรียน จำนวน ๓๕๐ โรงเรียน ทั้งนี้ผลการ
 ประเมินพัฒนาการแบ่งเป็นระดับประเทศ เขตตรวจราชการ และเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า
 เด็กนักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกายเฉลี่ยร้อยละ ๙๒.๓๓ พัฒนาการทางด้านอารมณ์จิตใจ
 เฉลี่ยร้อยละ ๙๓.๖๖ พัฒนาการด้านสังคม เฉลี่ยร้อยละ ๙๓ และพัฒนาการด้านสติปัญญา
 เฉลี่ยร้อยละ ๘๙.๖๖ และเมื่อจำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่เป็นศูนย์ปฐมวัย
 ต้นแบบมีผลการประเมินทุกด้านสูงกว่าสังกัด สช. อยู่ระหว่างคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓๔ - ๑.๖๖
 และสูงกว่าสังกัด สช. อยู่ระหว่างคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓๔ - ๑.๖๖ และสูงกว่าสังกัด สพฐ. ทั่วไป
 ที่ไม่รวมศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ คิดเป็นเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๑.๓๔ - ๒.๓๓ และสังกัด สช.
 ผลการประเมินพัฒนาการสูงกว่าสังกัด สพฐ. ทั่วไป คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๐.๓๓ - ๑.๖๖

นอกจากนี้ได้มีระบบสวัสดิการครอบครัวหรือมาตรการพิเศษในการช่วยเหลือครอบครัว
 ตลอดจนจรรยาบรรณฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัวเมืองคิ
 (๑) ภาครัฐ อาทิ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและ
 ความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำเอกสารเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว
 พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๖ (๒) ภาคประชาชน ประกอบด้วยกลุ่มอิสระหลายกลุ่มที่ทำงาน
 ประสานกับเครือข่ายพ่อแม่และครอบครัว เช่น กลุ่มครอบครัว Home School กลุ่มเครือข่ายพ่อแม่
 ผู้ปกครอง สถาบันครอบครัววิถุก และ (๓) ภาควิชาการ ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุน

การวิจัย (สกว.) และองค์กรวิจัยในมหาวิทยาลัย เช่น สถาบันวิจัยประชากร และสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวในสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

๒.๒ ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและการพัฒนาครู

เป้าหมาย

- ๑) ให้ครูทั้งภาครัฐและเอกชนมีความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวทางใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ
- ๒) ให้สังคมมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในวิชาชีพครู
- ๓) ให้ครูมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพและมีความมั่นคงในวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๒.๑ : การฟื้นศรัทธาวิชาชีพครู

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) ปรับปรุงและพัฒนาระบบการดูแลมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยในระดับชาติมีสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นองค์กร ดูแลวิชาชีพที่ต้องทำงานในเชิงรุก ๒) เร่งรัดให้มีระบบการติดตามผลการปฏิบัติงานที่เข้มข้น การเลื่อนวิทยฐานะครูให้เป็นไปตามผลการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง มีแรงจูงใจให้ครูได้รับค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากเงินเดือน โดยพิจารณาตามผลการปฏิบัติงานและตามคุณภาพของงาน และเร่งรัดการใช้ระบบแรงจูงใจในวิชาชีพใหม่ที่ผูกอยู่กับการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ และโครงสร้างเงินเดือนให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อครูโดยเร็วที่สุด และ ๓) ยกย่องตอบแทนครูดี และมีมาตรการจูงใจคนเก่งคนดีให้อยู่ในวิชาชีพต่อไป มีโครงการยกย่อง/ราชวิทยาลัยครูเมธีเพื่อรักษาคณดีให้อยู่ในระบบ

ผลการติดตาม พบว่าการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพดำเนินการได้สอดคล้องกับเป้าหมาย กล่าวคือ ได้จัดตั้งองค์กรวิชาชีพครู และประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ และพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ อีกทั้งได้จัดทำร่างกฎกระทรวงว่าด้วยกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และระเบียบ กคศ. ว่าด้วยการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับเงินวิทยพัฒน์ ซึ่งขณะนี้ กคศ. เห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับเงินวิทยฐานะ โดยได้จัดทำเกณฑ์การประเมินใหม่ ทั้งใน ส่วนของผู้ที่ผ่านการประเมินแล้วตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ และ ผู้ที่ยังไม่ผ่านการประเมิน ส่วนการประเมินเพื่อเข้าสู่วิทยฐานะชำนาญการ มีผู้ได้รับการประเมินประมาณ ๒๘๐,๐๐๐ คน พบว่า ในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติหลากหลาย เช่น อาจารย์ ๒ ระดับ ๗ ที่ผ่านการทำผลงานขึ้นมา อาจารย์ ๒ ระดับ ๗ ที่ได้รับการเลื่อนไหล โดยอัตโนมัติ หรืออาจารย์ ๒ ที่ทำผลงานเพื่อประเมินเป็นอาจารย์ ๓ หรือผู้ขอรับการประเมิน อาจารย์ ๓ เชิงประจักษ์ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวคณะทำงานได้แบ่งผู้ที่ขอรับการประเมินเพื่อ เข้าสู่วิทยฐานะชำนาญการเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เคยทำผลงานทางวิชาการมาแล้วและ กลุ่มที่ไม่เคยทำผลงานทางวิชาการ โดยในการประเมินนั้น กลุ่มแรกจะมีการประเมินต่อยอด เล็กน้อย กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มที่ไม่เคยทำผลงานมาก่อนก็ต้องรับการประเมินใน ๓ ด้าน คือ ๑) ประเมินตัวบุคคล ๒) ประเมินการปฏิบัติงาน และ ๓) ประเมินจากผลการปฏิบัติงาน โดย ในการประเมินนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะตั้งคณะกรรมการประเมินโดยเป็นผู้ที่มี วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการ ซึ่งแต่ละเขตพื้นที่จะต้องตั้งกรรมการหลายชุดเพื่อให้ไป ทำการประเมินพร้อมๆ กัน โดยใช้หลักเกณฑ์กลางและตัวชี้วัดที่กำหนดโดยคณะกรรมการ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (กคศ.) เป็นแนวทางในการประเมิน

ในการนี้ กคศ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามี วิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะแล้ว โดยมีเกณฑ์หลัก ๓ ด้าน คือ ๑) ความประพฤติด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ๒) คุณภาพในการปฏิบัติงานและการ ประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และ ๓) ผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ ซึ่งจะมีการเปิดให้ยื่นการประเมินในเดือนมกราคม ๒๕๔๙ ได้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง ๑๗๕ เขตทั่วประเทศ และจะพิจารณาอนุมัติเข้าสู่ วิทยฐานะ โดยจะให้ผลตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ส่วนการประเมินในช่วงต่อไปจะ

ทำเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงเดือนเมษายนและตุลาคม ซึ่งจะมีครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติพร้อมเข้าประเมินประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ คน กรณีไม่ผ่านการประเมินให้ขอรับการประเมินใหม่ในปีต่อไป (ไทยรัฐ ฉบับที่ ๑๗๕๐๓ (หน้าที่ ๑๕) ประจำวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๔)

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (คส.) ได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาว่าด้วยการจัดโครงสร้างสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๖ ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพไว้ ๓ ด้าน คือ ๑) การพัฒนาสู่มาตรฐานวิชาชีพ ๒) การพัฒนาสู่จรรยาบรรณวิชาชีพ และ ๓) การรับรองความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพ นอกจากนี้ ยังมีมาตรการระดับสถานศึกษา กล่าวคือ ให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่เฝ้าระวังตรวจสอบ และดูแลการปฏิบัติงานของครูกันเองเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๒.๒ : การพัฒนาศักยภาพครูประจำการ

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) ทบทวนการจัดทำแผนพัฒนาครูให้เป็นแผนบูรณาการอย่างแท้จริง ทั้งแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยมีคณะกรรมการกำกับดูแลในภาพรวม
- ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนรูปแบบการพัฒนาครูที่เป็นการบูรณาการการวิจัยปฏิบัติการและการฝึกอบรมเข้าด้วยกัน
- ๓) เร่งสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูประจำการด้วยระบบเครือข่าย
- ๔) เร่งพัฒนาครูประจำการ รวมถึงการพัฒนาครูในสาขาที่ขาดแคลน
- ๕) เร่งพัฒนาครู โดยใช้ PDCA กำกับ เพื่อให้ครูปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน และมีระบบการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีมาตรการที่เด็ดขาดที่ทำให้บุคคลที่อยู่ในข่ายต้องปรับปรุงต้องพัฒนาตัวเองให้ได้
- ๖) เร่งแก้ปัญหาความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูอัตราจ้าง เพื่อเปิดโอกาสให้ครูเหล่านี้ได้รับการพัฒนาและสร้างสรรคงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้

ผลการติดตามพบว่า สกศศ. ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๖) ซึ่งคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ได้ให้ความเห็นชอบกรอบของแผนตามที่เสนอและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบปฏิบัติและขอตั้งงบประมาณซึ่งในแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวกำหนดให้มียุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพครูประกอบด้วยมาตรการ ๓ ประการ คือ ๑) เร่งสร้างความเป็นเอกภาพการพัฒนา โดยจัดตั้งสถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) เพื่อเป็นหน่วยกำหนดนโยบาย มาตรฐาน แผน และส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนา รวมทั้งกำกับติดตามประเมินผลการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ๒) เน้นการพัฒนาครูที่ยึดโรงเรียนเป็นฐานหรือการพัฒนาทั้งโรงเรียน ๓) สนับสนุนส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนา และ ๔) จัดระบบสนับสนุนการพัฒนาครู ได้แก่ การใช้ E-Library เพื่อเชื่อมโยงความรู้ ข้อมูลข่าวสารและแหล่งการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนการสอน ตลอดจนการใช้ระบบ ICL มาบริหารกองทุนกู้ยืมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

อย่างไรก็ตาม พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สพฐ. สช. อปท. และ กทม. ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามาแล้วอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสูตรโปรแกรมการสร้างความรู้เข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพในหลักสูตรเฉพาะทาง ๑๔ หลักสูตรด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้แก่ครูและผู้บริหาร นอกจากนั้น กทม. ได้จัดอบรมหลักสูตร CAI เพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์การเรียนการสอน และศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการอบรมพัฒนาครูโดยใช้ PDCA กำกับ เพื่อให้ครูปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน มีการสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างผู้บริหารและปฏิบัติระดับต่างๆ และมีระบบการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีมาตรการให้บุคคลที่อยู่ในข่ายต้องปรับปรุงได้รับการพัฒนา ส่วน สกศศ. ก็ได้ดำเนินโครงการสนับสนุนการฝึกอบรมครูต้นแบบ ครูแห่งชาติและครูแกนนำโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและติดตามผลการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูที่ได้รับการยกย่องเป็นครูแห่งชาติดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมจัดการเรียนการสอน และนำผลการวิจัยไปพัฒนาครูเครือข่าย

สำหรับการแก้ปัญหาความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูอัตราจ้าง เพื่อเปิดโอกาสให้ครูเหล่านี้ได้รับการพัฒนาและสร้างสรรค้งานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ สกศศ. ได้อนุมัติในหลักการให้ สพฐ. คัดเลือกครูอัตราจ้างและให้ดำเนินการสอบแข่งขันผู้สำเร็จการศึกษากลุ่มภาษาต่างประเทศ นิติศาสตร์ และการเงิน ซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพครูมาบรรจุเป็นข้าราชการครูได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๒.๓ : การผลิตครูแนวใหม่

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) การจัดทำแผนและเป้าหมายการผลิตครูที่ชัดเจน มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพ และให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยระบบ กระบวนการและแผนการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีระบบสารสนเทศความต้องการครู เพื่อปฏิรูประบบวางแผนผลิตครู

๒) เร่งรัดให้มีสถาบันผลิตครูและหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ กำหนดรูปแบบหลักสูตรการผลิตครูแนวใหม่ โดยให้เชื่อมโยงกับ คุณภาพมาตรฐานวิชาชีพและสมรรถนะพื้นฐานของครู (Core Competency)

๓) เร่งรัดให้มีการประสานการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับความเป็นเลิศ ของสาขาวิชาในแต่ละสถาบัน

๔) เร่งสนับสนุนแผนการปฏิรูปสถาบันผลิตครู โดยเฉพาะในด้านการ ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาให้เป็นรูปธรรม รวมทั้งการสนับสนุนแผนพัฒนาคณาจารย์ คุรุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ให้เป็น ลำดับความสำคัญ มีทุนพัฒนาอาจารย์ทดแทนอาจารย์ที่เกษียณ มีระบบวิจัย แห่งชาติทางการศึกษา และระบบประเมินคุณภาพหลักสูตรครู และการกำหนด สมรรถนะหลักของบัณฑิตครู เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คณะคุรุศาสตร์และ ศึกษาศาสตร์

๕) เร่งรัดให้มีการแก้ไขปัญหาครูขาดแคลนด้วยวิธีต่างๆ เช่น หลักสูตร ระยะสั้นหรือหลักสูตรเร่งรัด โดยการอบรมผู้ที่จบปริญญาสาขาอื่นมาต่อยอดใน วิชาชีพครู

๖) สนับสนุนเส้นทางการเข้าสู่วิชาชีพครูให้มีความหลากหลายเพื่อเปิด โอกาสให้คนดีคนเก่งเข้ามาเรียนครูมากขึ้น

ผลจากการติดตามพบว่า สกคศ. ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากร ทางการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๖) โดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์การผลิตครูแนวใหม่ ประกอบด้วย ๔ มาตรการ ได้แก่ ๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการระดับชาติ เป็นองค์กรกำหนดนโยบาย

มาตรฐาน แผน และเป้าหมายการผลิต การจัดระบบสารสนเทศความต้องการครู เพื่อให้เกิดเอกภาพในการผลิต ตอบสนองความต้องการของสังคม ลดความซ้ำซ้อนและการผลิตครูเกินความต้องการ ๒) ปรับปรุงสถาบันการผลิตครูและพัฒนากระบวนการผลิตครู เริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดสรรผู้มาเรียนครู หลักสูตรการผลิตครู การปฏิรูปลักษณะการผลิตครูแนวใหม่ ๓) การพัฒนาคณาจารย์ครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ และ ๔) ดำเนินการผลิตครูให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐาน และเป้าหมาย โดยเน้นผลผลิตที่มีคุณภาพสูง เป็นครูในยุคปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง

นอกจากนี้ สกคศ. ได้จัดทำโครงการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค.) (พ.ศ.๒๕๓๙ - ๒๕๕๓) เพื่อผลิตครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษ และมีศรัทธาในอาชีพครู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในปี ๒๕๔๖ มีนักศึกษาในโครงการ ๑,๗๙๓ คน เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต ๑,๕๗๑ คน ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ๑๖๙ คน ปริญญาโท ๓๕ คน ปริญญาเอก ๑๘ คน ต่อมาคณะกรรมกรถ่วงถ่วงเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีคณะที่ ๔ ได้อนุมัติโครงการ สควค. ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๙) และจะให้ทุนผู้จบวิทยาศาสตร์บัณฑิตได้ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ๑ ปี จำนวน ๕๘๐ คน โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (คส.) จะทำหน้าที่รองรับการผลิตครูแนวใหม่ โดยกำหนดแนวทางการรับรองปริญญาทางการศึกษาหรือเทียบเท่ากับสถาบันต่างๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการประเมินการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา

คณะกรรมการคุรุสภา ในการประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบหลักเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี) การรับรองประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการสอน ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา ปริญญาโททางการศึกษา (ทางการสอน/วิชาชีพครู) และปริญญาโททางการบริหารการศึกษา ตลอดจนได้มีการกำหนดแนวทางการรับรองประกาศนียบัตรและปริญญาโททางการศึกษาอีกด้วย

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๙(๗) กำหนดให้คุรุสภามีอำนาจหน้าที่รับรองปริญญา ประกาศนียบัตรหรือวุฒิปัตร์ของสถาบันต่างๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้การรับรองผู้สำเร็จการศึกษาจากปริญญา ประกาศนียบัตรหรือวุฒิปัตร์ที่ได้รับการรับรองตามหลักเกณฑ์ที่คุรุสภากำหนดว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพสามารถประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้

ครุสภาได้ดำเนินการกำหนดแนวทางการรับรองปริญญาทางการศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี) ประกอบด้วย หลักเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี) เครื่องมือวัดและประเมินตามเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี) ขั้นตอนการรับรองปริญญาทางการศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี) ขั้นตอนการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูของผู้สำเร็จการศึกษา แนวทางการดำเนินการประเมินเพื่อให้การรับรองปริญญา (หลักสูตร ๕ ปี) และโครงสร้างคู่มือการรับรองปริญญาทางการศึกษา (หลักสูตร ๕ ปี)

สำหรับการดำเนินงานเพื่อการผลิตครูแนวใหม่ สกอ.ได้ดำเนินโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรีด้วยหลักสูตร ๕ ปี จำนวน ๒,๕๐๐ คนในรุ่นแรก ตามแผน ๓ ปี (๒๕๔๗ - ๒๕๔๙) โดยเริ่มนำร่องเป็นปีแรกในสถาบันอุดมศึกษา ๕๐ แห่ง ในปี ๒๕๔๗ มีผู้ได้รับทุนการศึกษา รายละเอียด ๓๔,๕๐๐ บาท จำนวน ๒,๑๙๔ คน ขณะที่สถาบันผลิตครูได้งบประมาณรายละ ๖,๗๕๐ บาท อย่างไรก็ตาม จากการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๗ ได้มีมติอนุมัติหลักการเพียงรุ่นที่ ๑ ส่วนรุ่นที่ ๒ และ ๓ ให้ระงับไว้จนกว่าจะมีการประเมินผลรุ่นที่ ๑ เนื่องจากผลการดำเนินงานโครงการผลิตครูด้วยหลักสูตร ๕ ปีนั้นพบว่า ไม่สามารถที่จะทำให้ปัญหาขาดแคลนครูทั่วประเทศเบาบางลงได้ ขณะนี้ สกอ. จะนำหลักสูตรการผลิตครู ๔+๑ เข้ามาเสริมในการช่วยแก้ปัญหา เพราะสามารถผลิตได้เร็วและได้ปริมาณมากเนื่องจากมีบุคลากรพร้อมอยู่แล้ว อีกทั้งครูที่ได้จะมีความหลากหลายและมีความเข้มข้นในเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนเฉพาะมากกว่า สกอ. จึงยุติการให้ทุนสนับสนุนรายหัวของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการผลิตครูหลักสูตร ๕ ปี ในปี ๒๕๔๘ เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่ขาดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และเลือกเข้ามาเรียนในโครงการเพราะเงินทุนเป็นแรงบันดาลใจ ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการฟื้นฟูศรัทธาและพัฒนาวิชาชีพครู

นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้จัดหลักสูตรผลิตครู ๔+๒ โดยรับผู้จบปริญญาตรี ๔ ปีมาเรียนหลักสูตรวิชาชีพครู ๑ ปี และฝึกประสบการณ์การสอนอีก ๑ ปี ส่วนโครงการผลิตครู ๕ ปีรุ่นที่ ๒ ไม่มีทุนการศึกษาให้ แต่จะใช้กระบวนการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) คือให้นักศึกษากู้กองทุน กรอ. เมื่อเรียนจบและทำงานเป็นครูอาจไม่ต้องจ่ายคืนหรือจ่ายน้อยลง

สำหรับการพัฒนาคณาจารย์ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สกอ.ได้กำหนดโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในปี ๒๕๔๗ ได้อนุมัติวงเงิน งบประมาณ ๑๗๙.๕ ล้านบาท เพื่อพัฒนาคุณภาพคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งได้ดำเนินการจัดสรรทุนเพื่อพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่างๆ เช่น พัฒนาคุณวุฒิบุคลากรที่อายุไม่เกิน ๔๐ ปี ให้ได้รับทุนการศึกษาต่อต่างประเทศในระดับปริญญาโท

และปริญญาเอก ระดับละ ๖ พัน ส่วนทุนศึกษาในประเทศมี ๑๐ ทุนๆ ละ ๘๐,๐๐๐ บาท และงบประมาณที่ได้รับเป็นจำนวน ๓๙.๖๘ ล้านบาทในปี ๒๕๔๗ ส่วนการพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการระดับสูงได้ขอทุนสนับสนุนการพัฒนาตำแหน่งจากรองศาสตราจารย์เป็นศาสตราจารย์ในวงเงิน ๓.๙ ล้านบาท แต่มีปัญหาขัดต่อระเบียบการเบิกจ่ายเงินจึงไม่ได้รับการสนับสนุนสำหรับงบประมาณปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓ สกอ. กำลังดำเนินการปรับปรุงโครงการตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ขยายให้ครอบคลุมครู คณาจารย์ทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยต่างๆ ของภาครัฐทั้งหมด รวมทั้งปรับวงเงินงบประมาณให้เหมาะสม นอกจากนี้ ได้มีโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นเลิศทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้แก่ โครงการพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ และโครงการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ด้านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๕ แห่ง ส่วนการดำเนินงานแก้ปัญหาครูขาดแคลนด้วยวิธีการต่างๆ สกศ. ได้วิจัยสำรวจสถานะและปัญหาการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น ๓ โครงการย่อย ได้แก่ ๑) โครงการวิจัยสำรวจสถานะการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและมาตรการแก้ไขปัญหาขาดแคลนครู ๒) การวิจัยเอกสารเกี่ยวกับสถานะการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและแนวทางแก้ไขของประเทศไทยและต่างประเทศ และ ๓) การสำรวจจำนวนครูที่ขาดแคลนที่แท้จริงจากฐานข้อมูลหน่วยงานต้นสังกัด โดยมีหน่วยการวิจัยเป็นระดับโรงเรียน ซึ่งงานวิจัยทั้ง ๓ เรื่อง ได้เสร็จและเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๒.๔ : เชิงบริบทและเงื่อนไข

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) ผลักดันการทำงานของเขตพื้นที่การศึกษา และระบบบริหารจากฐานโรงเรียนให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อรองรับการทำงานพัฒนาครูในแต่ละพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเครือข่าย ICT ในโรงเรียนและท้องถิ่นชนบท เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้สมัยใหม่อย่างทั่วถึง และสามารถกระตุ้นการพัฒนาครูทั้งในเชิงเนื้อหาและวิธีการสอนได้อย่างเต็มที่

๓) พัฒนาประสิทธิภาพระบบงบประมาณใหม่ที่เน้นผลงาน เพื่อกระตุ้นกระบวนการตรวจสอบแนวโน้มให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ผลงานความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายด้านต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม

๔) เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สคปศ.) เพื่อเป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็นสถาบันแม่ข่ายในการประสานการพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนให้ไปไปตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งเร่งรัดให้มีการสำรวจงบประมาณเพื่อการพัฒนาครูของหน่วยงานต่างๆ และให้มีการเตรียมโอนงบประมาณดังกล่าวมารวมไว้ที่หน่วยงานกลาง

ผลการติดตามพบว่า สพฐ. ได้ดำเนินการตรวจเยี่ยมและติดตามการบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา และได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (พ.ศ.๒๕๔๗ - ๒๕๔๙) และร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (พ.ศ.๒๕๔๘ - ๒๕๕๑) ได้พัฒนาระบบเครือข่ายการศึกษาและเชื่อมต่อบริเวณเครือข่าย รวมทั้งพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้สามารถผลิตและใช้เทคโนโลยีได้ สำหรับระดับสถานศึกษาจากข้อมูลการสำรวจสถานศึกษา ๓๒,๗๓๑ แห่ง สังกัด สพฐ. พบว่า สถานศึกษามีคอมพิวเตอร์ ๒๖,๖๑๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๗๒ อินเทอร์เน็ต ๔,๓๕๓ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๓ ไฟฟ้า ๒๖,๑๗๖ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๘๐ นอกจากนี้ ข้อมูล สมศ. ระบุว่า มีจำนวนคอมพิวเตอร์ต่อนักศึกษา ๑๑ : ๒๙ เครื่องต่อคน โดยภาพรวมสรุปได้ว่า สถานศึกษามีเทคโนโลยีพอเพียงและมีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ ๕๔.๔๙ และจำนวนนักเรียนร้อยละ ๕๘.๔๓ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ส่วนการดำเนินงานในมาตรการที่ ๔ นั้น คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติการจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ในคราวประชุมวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๔ โดยเป็นส่วนราชการระดับสำนัก สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทในการประสานงานพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

มาตรการเร่งด่วน

๑) เร่งรัดให้สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐาน จรรยาบรรณ และการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ต้องมีบทบาทเชิงรุกในการกำกับดูแลให้ครูมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

๒) เร่งส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้มี คณะบุคคลภายในสถานศึกษา (Internal body) ทำหน้าที่เฝ้าระวังการปฏิบัติงาน ของครูให้เป็นไปตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นการตรวจสอบ ควบคุมดูแลกันเอง นอกเหนือจากกลไกปกติ ทั้งนี้ กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) และการควบคุมคุณภาพของเขตพื้นที่การศึกษา

๓) เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันพัฒนาและบุคลากรทางการศึกษา (สคปศ.) รวมทั้งสรรหาบุคลากรที่เหมาะสมมาดำเนินการ เพื่อเป็นหน่วยงานกลาง ทำ หน้าที่เป็นสถาบันแม่ข่ายในการประสานการพัฒนาและส่งเสริมครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษากับเครือข่ายครูผู้นำ องค์กรครู ชมรมครู และสมาคม ครูในเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการดำเนินงานในรูปแบบและวิธีที่หลากหลายได้ อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษาให้มีขีดความสามารถ ในการกำกับดูแลครูและบุคลากรในเขตพื้นที่ของตนอย่างเพียงพอ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินงานตามมาตรการเร่งด่วนดังกล่าวข้างต้นแล้ว กล่าวคือ ได้มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาและบุคลากรทางการศึกษา (สคปศ.) เพื่อเป็นองค์กรกลาง บริหารจัดการและสนับสนุนเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศให้ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยมาตรฐานเดียวกัน พร้อมทั้ง จัดทำร่างยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้น

- ๑) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดทำเป็นแผนพัฒนาโดยรวมของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนในระดับอุดมศึกษามีการ ประสานแผนและแลกเปลี่ยนให้มีการเรียนรู้ทำงานเกื้อหนุนกัน
- ๒) เน้นการจัดระบบข้อมูล เพื่อทำการวิจัยเพื่อให้กระทรวงมีข้อมูลเรื่องคุณภาพครู เพื่อนำไปวางแผนให้สอดคล้องกัน
- ๓) พัฒนาเครือข่ายที่จะดำเนินการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนหารูปแบบใหม่ๆ ในการพัฒนา บุคลากร โดยคัดเลือกเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากรจากโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นและ สามารถเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาบุคลากรได้ โดยจัดส่งครูเข้าอบรมในสถานที่ใน หน่วยงานของภาครัฐหรือภาคเอกชนหรืออาจใช้สื่อทางไกล การอบรมออนไลน์หรือการเรียน ออนไลน์ ตลอดจนการฝึกงานตามบริษัทหรือในโรงเรียนนานาชาติ

๒.๓ ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปด้านอาชีวศึกษาและฝึกอบรม

หลักการ

- ๑) หลักการทั่วไป คือการจัดทำหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ และคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน
- ๒) การบริหารให้มีความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบายและหลากหลายในการปฏิบัติ
- ๓) การส่งเสริมคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๓.๑ : การปรับทิศทางและแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาแนวใหม่

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) เร่งรัดการจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนากำลังคนของชาติ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังคนของชาติได้ใช้เป็นทิศทาง และกำหนดเป้าหมายให้รองรับการพัฒนาประเทศให้ชัดเจน โดยเร่งประสานและบูรณาการแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนในสถานศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพทุกระดับในทุกกลุ่มอาชีพ ในเบื้องต้นเร่งจัดทำใน ๕ กลุ่มอาชีพเป้าหมาย
- ๒) ส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพและการปฏิรูปการเรียนรู้
- ๓) เร่งรัดการปฏิรูประบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

ผลการติดตามพบว่า สกศ. ได้วิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ และจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี รวมทั้งดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนานโยบายเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี รวมทั้งดำเนินโครงการความร่วมมือไทย-ฝรั่งเศสเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาต่อเนื่องระยะที่ ๒ (มกราคม ๒๕๔๗ - ธันวาคม ๒๕๔๘) โดยพัฒนาระบบเทียบโอนประสบการณ์ของสถาบันการศึกษาไทย และจัดทำคู่มือพัฒนาระบบเทียบโอนประสบการณ์ ส่วน สอศ. ได้ดำเนินโครงการนำร่องพัฒนามาตรฐานอาชีพ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานอาชีพ ฝึกอบรม ผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator) และพัฒนามาตรฐานอาชีพ ๕ อาชีพ (เครื่องประดับ อัญมณี โรงแรม ค้าปลีกและสิ่งทอ) และได้พัฒนาระบบเทียบโอนประสบการณ์สำหรับผู้ใช้แรงงานและ

ผู้ประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มศักยภาพแรงงาน และจัดทำแผนปฏิบัติการและแนวทางการบริหารจัดการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานอาชีพ ๕ กลุ่ม (Cluster) อีกทั้งเตรียมเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมของประเทศ คือ อุตสาหกรรมการเกษตรและอาหาร แม่พิมพ์ แพ้ชั้น โลจิสติกส์ ยานยนต์ ท่องเที่ยว ซอฟต์แวร์ เฟอร์นิเจอร์ เซรามิก ยางและพอลิเมอร์ ปีโตรเคมี ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ เหล็กและเหล็กกล้า

ในส่วนของ การเร่งรัดการปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ได้มีการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตกำลังคนในระดับกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ ช่างเทคนิค นักเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และตอบสนองตลาดแรงงาน รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งขณะนี้ ได้เปิดสอนวิชาต่างๆ ๓ ลักษณะ คือ ๑) การเรียนการสอนในระบบ ๑๑๘ หลักสูตร ๒) การเรียนการสอนหลักสูตร ปวช. พิเศษ ๑ หลักสูตร และหลักสูตรการเรียนการสอนและการอบรมวิชาชีพระยะสั้น ๕ หลักสูตร (สำนักเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๖๗ : ๑๘๒)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๓.๒ : การปรับระบบบริหารและการจัดการ (Re-organizing)

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) เร่งรัดการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการอาชีวศึกษา
- ๒) พัฒนาระบบความร่วมมือ หลักการคือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเชี่ยวชาญภาคปฏิบัติ
- ๓) พัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐาน เพื่อให้การอาชีวศึกษาสามารถผลิตกำลังคนสายเทคนิคและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ

ผลการติดตาม พบว่า ในด้านอาชีวศึกษามีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูป การศึกษาอาชีวศึกษาและฝึกอบรม โดยมีการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนา กำลังคนด้านอาชีวศึกษาและพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ โดย สกศ. ได้ดำเนินโครงการศึกษา รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษาของต่างประเทศเพื่อนำมาจัดทำ ข้อเสนอเชิงนโยบายและมาตรการส่งเสริมการจัดระบบดังกล่าวต่อไป ปัจจุบันมีสถาน ประกอบการที่เข้าร่วมจัดการศึกษาแบบทวิภาคี จำนวน ๑๐,๑๕๔ แห่ง มีนักเรียนนักศึกษาที่ เรียนในระบบทวิภาคีรวม ๔๓,๘๐๒ คน

อนึ่ง จากผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการในภาคเหนือ พบว่า สถานประกอบการร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป มีความพึงพอใจในการรับผู้เรียนจากการศึกษาแบบทวิภาคี เข้าฝึกงาน และสถานประกอบการที่มีได้เข้าร่วมโครงการก็มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นด้วย (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๒๗ : ๑๘๓)

ส่วน สอศ. ได้พัฒนามาตรฐานการอาชีวศึกษาข้างอุตสาหกรรมร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสถาบันอุดมศึกษาจัดระบบเครือข่ายประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนข้อมูล และถ่ายโอนความรู้และเทคโนโลยี ใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการอาชีวศึกษาข้างอุตสาหกรรม มีการพัฒนาหลักสูตรแบบมาตรฐานสมรรถนะ โดยจัดทำชุดฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพัฒนามาตรฐานการอาชีวศึกษาระดับชาติ และพัฒนาการประเมินมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกันคุณภาพการมีงานทำ และการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา รวมทั้งจัดทำเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

สำหรับ สมศ. ดำเนินการประเมินคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน ๒๗๘ แห่ง ซึ่งได้การรับรองรายงานผลการประเมินสถานศึกษา จำนวน ๘๓ แห่ง และอยู่ระหว่างการรับรองรายงานฯ จำนวน ๑๘๕ แห่ง นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยให้คำปรึกษา นิเทศ และติดตามผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาทั้ง ๕ ภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๓.๓ : การปรับระบบการเงินและทรัพยากร (Re-financing and remobilizing resources)

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) ศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบการเงินเพื่อการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม เพื่อให้ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณแบบ supply - side เป็น demand - side เพื่อให้เกิดการระดม การจัดสรร และการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

๒) เร่งรัดการปฏิรูประบบบุคลากรการอาชีวศึกษา

๓) วิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและติดตามประเมินผลเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากระบบสื่อและเทคโนโลยีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ผลการติดตาม พบว่า สกศ. ดำเนินการวิจัยและพัฒนาระบบการเงินเพื่อการศึกษาอาชีวศึกษาและฝึกอบรม ส่วน สอศ.สร้างเกณฑ์มาตรฐานและรองรับสื่อนวัตกรรม พัฒนาความพร้อมและทักษะการเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้นักเรียนนักศึกษาสายอาชีวศึกษา โดยจัดอบรมการเขียนแผนบูรณาการวิชาชีพและการประกอบธุรกิจแก่สถานศึกษา จัดตั้งกลุ่มประกอบการดำเนินการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน พร้อมทั้งจัดทำคู่มือออกอากาศในสถานศึกษา คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมและทักษะการเป็นผู้ประกอบธุรกิจของผู้เรียนสายอาชีวศึกษา

มาตรการเร่งด่วน

๑. เร่งรัดการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนากำลังคนในภาพรวมและรายสาขา เพื่อใช้กำหนด ทิศทางและเป้าหมายการผลิตและพัฒนาากำลังคนรองรับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

๒. ส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และการปฏิรูปการเรียนรู้ใน ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ

๓. ทดลองแนวคิด Mini Ministry การผลิตและพัฒนากำลังคนใน ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบระหว่างภาครัฐและเอกชน

๔. เร่งพัฒนาบุคลากรหลักของสถานศึกษาและสถานประกอบการใน ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ผ่านระบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและสถานประกอบการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

หน่วยงานที่ดำเนินการตามมาตรการเร่งด่วน ได้แก่ สกศ. ได้ศึกษาผลการศึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการจ้างบุคคลภายนอกจัดทำแผนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของต่างประเทศ ได้พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ โดยร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

นอกจากนั้น สอศ. ได้ร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพไทยเพื่อตอบสนอง ๕ อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ ช่างยนต์ แฟชั่น อาหาร ซอฟต์แวร์ และการท่องเที่ยว โดย

เป้าหมายเมื่อสิ้นสุดโครงการในปี ๒๕๕๑ คือ ร้อยละ ๕๐ ของแรงงานใน ๕ กลุ่มตามนโยบายรัฐบาลได้รับ TVQ ระดับ ๒ และร้อยละ ๗๕ ของผู้จบระดับฝีมือใน ๕ กลุ่ม ได้รับ TVQ ระดับ ๓

คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการโครงการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านกำลังคนของประเทศ ด้วยการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพสำหรับการสร้างสมรรถนะการทำงานของบุคคลให้ได้ตามมาตรฐานอาชีพ สนับสนุนการจัดการศึกษา การวิจัย และฝึกอบรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ ซึ่งมีสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นกลไกในการดำเนินงาน โดยเน้นการพัฒนาระบบบริหารจัดการ พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และกำหนดคุณวุฒิตามระดับความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเชื่อมโยงคุณวุฒิวิชาชีพกับการศึกษาและการฝึกอบรม ซึ่งการดำเนินงานแบ่งออกเป็น ๒ ระยะคือ ระยะแรกเป็นการเตรียมการด้านกฎหมายเพื่อจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นองค์การมหาชน สรรหาคณะกรรมการและประธานกรรมการ ผู้อำนวยการและคณะทำงานของสถาบัน ส่วนระยะที่สอง จะดำเนินการตามแผนให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๕๒

สำหรับมาตรการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและสถานประกอบการในการจัดการศึกษา สกศ. และบริษัทไคสตาร์ อีเลคทริก คอร์ปอเรชั่น จำกัด ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาในสถานประกอบการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาและมีงานทำพร้อมกันไป บทบาทหน้าที่ของอาชีวศึกษาที่มีต่อสังคม อาทิ การให้นักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 - 4 ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้าไปช่วยสอนนักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ และช่วยเหลือสังคม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินการวิจัยเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ ๓ ข้อ คือ Re-Orientating Re-organizing และ Re-Financing โดยศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการมีงานทำของกำลังคนระดับกลางและระดับสูง เพื่อเพิ่มผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รูปแบบการจัดตั้งสถานศึกษาต้นแบบ (Super Model) การศึกษาระบบทวิภาคีกับประเทศต่างๆ และการศึกษาระบบประกันคุณภาพ เป็นต้น

๒.๔ ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา

เป้าหมาย

๑) เพื่อให้อุดมศึกษาสามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนและนำสังคมไทยสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลักดันประเทศไทยให้เป็นสังคมนวัตกรรมที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ

๒) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นขุมกำลังทางวิชาการในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่มุมชนในระดับเศรษฐกิจฐานราก มุ่งยกระดับความรู้ของชุมชน และเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งการวางรากฐานเพื่อการพัฒนาระยะยาวในการสร้างนวัตกรรมจากภูมิปัญญาไทย

๓) เพื่อผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและแนวโน้มการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และยกระดับขีดความสามารถของประชากรไทยให้มีคุณสมบัติพื้นฐานในการเป็นประชากรโลก

๔) เพื่อสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษา ให้สถาบันสามารถดำเนินการกิจได้โดยคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถตรวจสอบได้ ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถาบัน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๔.๑ : การปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการอุดมศึกษา

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) รัฐกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนอุดมศึกษาของประเทศที่ชัดเจน ทั้งด้านความต้องการกำลังคน การวิจัย และบริการวิชาการ เพื่อให้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ

๒) ให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยให้สถาบันระดับปริญญาที่มีความพร้อมพัฒนาเป็นสถาบันของรัฐในกำกับ ส่วนสถาบันเฉพาะทางควรให้เป็นส่วนราชการตามนโยบายของส่วนราชการนั้นๆ

๓) รัฐผู้กำกับกับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในเชิงนโยบาย และคุณภาพมาตรฐาน โดยใช้กลไกการจัดสรรงบประมาณเป็นเครื่องมือกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถาบัน รวมทั้งส่งเสริมให้ดำเนินงาน ได้สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และแผนพัฒนาประเทศ

๔) จัดระบบย่อยโดยจัดกลุ่มหรือเครือข่ายของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งเครือข่ายแนวตั้ง และเครือข่ายแนวระนาบ รวมทั้งจำแนกประเภทสถาบัน อุดมศึกษา เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามบทบาทที่เป็นจุดเน้นของแต่ละสถาบัน

๕) สถาบันอุดมศึกษาปรับกระบวนทัศน์ใหม่ ที่เน้นบทบาทที่ชัดเจนในการ ดำเนินภารกิจ จัดทำแผนกลยุทธ์การดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาประเทศ

๖) พัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในสถาบันให้มีความคล่องตัว เป็น ระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้

๗) พัฒนาระบบการสรรหาเพื่อให้ได้ผู้บริหารที่ดี และมีความเป็นผู้นำ และ กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

๘) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งภายในสถาบัน และร่วมกันระหว่างสถาบันในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะ การสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันทั้งของรัฐและเอกชน และกับภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ผลจากการติดตาม พบว่า ในระดับอุดมศึกษาได้มีการปฏิรูปโครงสร้างและระบบ บริหารจัดการอุดมศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา โดยปรับเปลี่ยนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัวและมี ประสิทธิภาพ ซึ่งในการกำหนดนโยบาย/แผนอุดมศึกษา สกศ. ได้ดำเนินการวิจัย ๒ เรื่อง คือ ๑) รูปแบบการบริหารจัดการอุดมศึกษาแนวใหม่ และ ๒) แนวทางการจัดระบบงบประมาณ และการลงทุนเพื่ออุดมศึกษา โดยแต่งตั้งคณะทำงานอำนวยการโครงการวิจัยและพัฒนา ระบบบริหารจัดการอุดมศึกษาเพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะนักวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร จัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ รวมทั้งระบบงบประมาณและการลงทุนเพื่ออุดมศึกษา ซึ่ง ขณะนี้ผลงานวิจัยแล้วเสร็จ และนำมาสู่การกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนเพื่อการปฏิรูป การศึกษา

ส่วน สกอ. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา และจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๘ ตามกรอบยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ ได้ดำเนินโครงการจัดทำแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนที่สุดอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยศึกษาความต้องการกำลังคนระดับอุดมศึกษาและจัดทำแผนผลิตแพทย์เพิ่มตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุข และยังได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษาไทยในช่วงวาระ ๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๕๓ ประกอบด้วย ๘ ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่

๑. การผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งด้านคุณภาพและขยายปริมาณ
๒. คุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษา
๓. การวิจัยและพัฒนา
๔. การพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
๕. การปฏิรูประบบการเงินอุดมศึกษา
๖. โครงสร้างและการบริหารจัดการ
๗. การผลิตและพัฒนาครู
๘. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ ยังได้สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน โดยพิจารณาความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ เป้าหมาย นโยบายและแผนการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ในเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้แยกแหว่งมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งใหม่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ส่วนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นมหาวิทยาลัยที่ปรับเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งที่จัดตั้งใหม่และปรับเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ รวม ๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ ของจำนวนสถาบันทั้ง ๒๔ แห่ง ซึ่ง สกอ.ได้ประเมินเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ พบว่าค่าใช้จ่ายถูกกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้รับการจัดอยู่ในอันดับต้นของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ ในการจัดระบบเครือข่าย สกอ. ดำเนินการพัฒนาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา โดยจัดทำโครงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชนท้องถิ่นโดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับสถาบันอุดมศึกษาและระดับประเทศ

สำหรับการดำเนินงานปรับปรุงระบบสรรหาของ สกอ. โดยสถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีการพัฒนากระบวนการสรรหาผู้บริหารและปรับบทบาทสภาสถาบัน มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และวิธีการสรรหาผู้บริหารให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การจัดทำคู่มือการสรรหาผู้บริหาร เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นผู้บริหาร การสรรหาผู้บริหารโดยใช้คณะกรรมการสรรหาที่ไม่ต้องใช้ในการเลือกตั้งและให้ผ่านความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย ส่วนการระดมทรัพยากรและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งภายในสถาบันและระหว่างสถาบัน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันของรัฐและเอกชนกับภาคธุรกิจเอกชน นอกจากนี้ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การผลิตกำลังคนตามความต้องการ การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการและกิจกรรมทางวิชาการ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและเครือข่ายการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๔.๒ : การปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) ให้มีองค์กรทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรที่มีความอิสระและมีความคล่องตัว ดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ
- ๒) ปรับระบบการจัดสรรงบประมาณจากที่เน้น Supply Side Financing เป็น Demand Side Financing
- ๓) ปรับให้ผู้เรียนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายอุดมศึกษาอย่างเหมาะสม และเป็นธรรม โดยปรับระบบกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่เป็นอยู่ในระบบปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ
- ๔) จัดสรรงบประมาณลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปแก่สถาบันอุดมศึกษา โดยพิจารณาตาม พันธกิจที่แตกต่างตามกลุ่มสถาบัน ผลผลิต และต้นทุนการผลิต ยึดหลักงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB) และใช้วิธีทำความเข้าใจหรือทำสัญญากับสถาบันอุดมศึกษาในการดำเนินภารกิจตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยรัฐมีระบบตรวจสอบภายหลัง (post audit)

๕) ลดงบประมาณของรัฐที่จัดสรรเพื่อการลงทุน สิ่งก่อสร้างที่เกินความจำเป็น แต่ให้ผันงบประมาณส่วนนี้เป็นงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไป เพื่อโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับ อุดมศึกษา

๖) พัฒนาระบบบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เป็นมาตรฐานและระบบเดียวกันเป็นระบบบัญชีเงินคงค้าง (accrual basis) ในรูปแบบกองทุน แผนงานและหน่วยงาน และจัดทำรายงานการเงินที่เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการเปรียบเทียบ

ผลจากการติดตามพบว่า คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูประบบการเงินอุดมศึกษา มีมติเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการอนุกรรมการฯ ๕ คณะ ประกอบด้วย ๑) คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทางการเงินตามแนวทางการสนองทุนผ่านด้านอุปสงค์ ๒) คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ๓) คณะอนุกรรมการปรับระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มาเป็นกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ๔) คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบงบประมาณเพื่อการอุดมศึกษา และ ๕) คณะอนุกรรมการเพื่อการรณรงค์และประชาสัมพันธ์การปฏิรูประบบการเงินเพื่อการอุดมศึกษา รวมทั้งให้ความเห็นชอบในหลักการดำเนินโครงการปฏิรูประบบการเงินเพื่อการอุดมศึกษาและจัดตั้งสำนักงานปฏิรูประบบการเงินเพื่อการอุดมศึกษา

นอกจากนี้ คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูประบบการเงินอุดมศึกษาดังกล่าวได้พิจารณาเตรียมการด้านกฎหมายการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) หรือกองทุน ICL และได้ยกร่างพระราชบัญญัติปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี แต่เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ชุดปัจจุบันกำลังจะหมดวาระลง และจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ทำให้วุฒิสภาไม่สามารถเปิดประชุมเพื่อพิจารณากฎหมายต่างๆ ได้ ดังนั้นในการพิจารณากฎหมายกองทุน ICL จึงต้องรอให้การเลือกตั้ง สว.แล้วเสร็จก่อน จากนั้นจะเริ่มประชุมในเดือนเมษายน ๒๕๔๙ ทำให้การพิจารณากฎหมายกองทุน ICL ล่าช้า อย่างไรก็ตามคณะกรรมการด้านกฎหมายได้เตรียมการยกร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อใช้รองรับกองทุน ICL เพื่อให้ดำเนินการต่อไปได้

ส่วน สกอ. โดยคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่เสนอแนะการจัดสรรงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษาและมีมติเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนะแนวทาง หลักเกณฑ์

การจัดสรรเงินงบประมาณและระดมทรัพยากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของสถาบันอุดมศึกษา

ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรกองทุนกู้ยืม สกศ. ได้ศึกษาดูงานเกี่ยวกับระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) และระบบการจัดสรรเงินระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศออสเตรเลีย และได้กำหนดหลักการของกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๗ ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสำนักงานบริหารโครงการปฏิรูปการเงินอุดมศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานแล้ว และได้มีการปรับระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มาเป็นระบบกองทุนเงินให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) (Income Contingent Loan : ICL)

สำหรับโครงการทุนการศึกษาต่อเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ มี ๒ โครงการ ได้แก่ 1) โครงการทุนการศึกษาต่อของนักเรียนจากทุกอำเภอและกิ่งอำเภอในระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) เพื่อศึกษาต่อในประเทศ (หนึ่งอำเภอ หนึ่งทุนการศึกษา) ปัจจุบันมีผู้ได้รับทุน ๙๒๒ คน เป็นผู้ที่ศึกษาต่อในประเทศ ๑๘๖ คน และต่างประเทศ ๗๓๖ คน ใน ๑๖ ประเทศ และหากสำเร็จการศึกษาแล้วต้องกลับมาทำงานในประเทศไทย โดยไม่ต้องใช้หนี้ทุน (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๘ : ๑๐๕) (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๘ : ๑๐๕) (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๘ : ๑๐๕) และ 2) โครงการสนับสนุนการศึกษาเด็กอัจฉริยะระดับอุดมศึกษา

นอกจากนี้ ได้มีโครงการพัฒนาระบบบัญชีกองทุน โดยใช้เกณฑ์พึงรับ-พึงจ่ายในลักษณะ ๓ มิติ โดย สกศ. สนับสนุนงบประมาณให้มหาวิทยาลัย/สถาบัน ๑๖ แห่ง ดำเนินงานพัฒนาระบบซึ่งมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สามารถออกงบการเงินได้ และอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบบัญชีต้นทุน นอกจากนี้ สกศ. ได้ดำเนินงานวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบบัญชีกองทุนโดยเกณฑ์พึงรับ-พึงจ่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

ในส่วนของภาระเดบิตทรัพยากรจากผู้เรียนมีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ใช้ระบบกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) เพื่อระดมทรัพยากรจากผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๙ เป็นต้นไป สำหรับการพัฒนาระบบการบริหารและการใช้ทรัพยากรยังไม่มีมีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบติดตามและประเมินการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา หน่วยงานส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและดำเนินงานโครงการนำร่องระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๔.๓ : การผลิตกำลังคน และกระจายโอกาสอุดมศึกษา

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) รัฐสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันจำกัดรับของรัฐ และสถาบันของเอกชนบางแห่งที่มีความพร้อม ผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของประเทศ โดยเฉพาะกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสาขาดังกล่าว และสนับสนุนให้ผู้มีความสามารถพิเศษด้านนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและต่อเนื่อง ตลอดจนการสร้างศาสตร์ใหม่ที่จำเป็นสำหรับอนาคตของประเทศ

๒) พัฒนารูปแบบการจัดอุดมศึกษาให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน และเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถเทียบโอนหน่วยกิต ผลการศึกษาหรือลงทะเบียนข้ามสถาบัน

๓) การเปิดหลักสูตรทั้งภาคปกติและภาคอื่นๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนองตอบการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมทั้งการพัฒนาการทำงาน ควรให้เป็นไปตามกลไกของตลาด และความต้องการของสังคม ประชาชน โดยรัฐมีมาตรการกำกับดูแลด้านคุณภาพมาตรฐาน

๔) ปรับระบบการรับเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาให้เป็นระบบการรับเข้า (admissions) ตามความรู้ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ให้กระจายโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะผู้ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และมีภูมิลำเนาห่างไกล โดยรัฐมีระบบและกลไกเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ

๕) ไม่สนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐขึ้นใหม่ ในลักษณะการก่อสร้างอาคารสถานที่ที่ต้องใช้งบประมาณลงทุนจำนวนมาก แต่ให้พัฒนาสถาบันที่มีอยู่เดิมให้มีศักยภาพสูงขึ้น หรือใช้วิธีหลอมรวม หรือระดมทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากร อาคารสถานที่ที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

๖) นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า สกอ. ได้ดำเนินงานโครงการจัดทำแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ในเรื่องของหลักสูตรเพื่อสนองตอบการเรียนรู้ตามอรรถาภิธาน รวมทั้งการพัฒนาการทำงาน พบว่าในปัจจุบันมีหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับและสาขาวิชาต่างๆ ที่หลากหลายในสถาบันอุดมศึกษาถึง ๔,๘๘๔ หลักสูตร เป็นหลักสูตรที่เปิดใหม่ ๕๑ หลักสูตร มีการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาและศูนย์กลางข้อมูลทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย เพื่อแนะแนวและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาต่อในประเทศไทย นอกจากนี้ จากการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านอุดมศึกษากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ ได้ข้อสรุปประการหนึ่งคือ จะมีโครงการเผยแพร่การเรียนการสอนภาษาจีนและจีนศึกษา เนื่องจากมีแนวโน้มว่าจะมีผู้สนใจเรียนภาษาจีนมากขึ้น โดยมีเป้าหมายตั้งสถาบันขงจื่อให้ได้ ๑๐๐ แห่งทั่วโลก สำหรับประเทศไทยจัดตั้งที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจะจัดตั้งเพิ่มที่มหาวิทยาลัยบูรพา (มติชนรายวัน ฉบับที่ ๑๐๑๒๒ หน้าที่ ๒๖, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๔) แต่ยังไม่รวมถึงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

นอกจากนี้ ได้มีการจัดการศึกษาโดยอาศัยกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.๒๕๔๖ โดยมีการประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.๒๕๔๖ และกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.๒๕๔๖ แล้วเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๖ ขณะนี้มีวิทยาลัยชุมชน รวม ๑๗ แห่ง ปัจจุบันอยู่ระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ถึงแม้ว่าจะมีการบริหารงานโดยคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชนและสภาวิทยาลัยชุมชนจังหวัดอยู่แล้ว แต่ทั้งองค์ประกอบและที่มาของคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชนที่มาจากแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี พบว่า ประชาชนและภาคเอกชนในท้องถิ่นยังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๔)

สำหรับมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ (มนร.) ขณะนี้ได้มีประกาศพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์แล้วเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ นอกจากนี้ที่ประชุมสภา มนร. ได้เห็นชอบร่างระเบียบข้อบังคับต่างๆ และให้เร่งพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นที่วิทยาลัยการอาชีพตากใบ ในปีการศึกษา ๒๕๔๙ ด้วย ซึ่งการจัดการศึกษาจะมีลักษณะแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางทรัพยากรเชื้อชาติและศาสนา ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องมีความหลากหลายตั้งแต่ระดับ ปวช. ปวส. และปริญญา ขณะเดียวกันก็จัดการศึกษาทั้ง ๓ ระบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในระยะแรกได้รับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยอัลอักซาร์ ประเทศอียิปต์ ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง เนื่องจากหลักสูตรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะใช้หลักสูตรของอียิปต์และมีอาจารย์จากอียิปต์มาช่วยสอน ส่งผลให้การจัดการเรียน การสอนมีมาตรฐานใกล้เคียงกับของอียิปต์

ส่วนมหาวิทยาลัยนครพนม (มพน.) มีประกาศพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๘ ในการจัดการศึกษายังคงมีระดับ ปวช. ปวส. เช่นเดียวกับ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และมีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง (สจล.) เป็นพี่เลี้ยงในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์ ส่วน อาจารย์ได้ประสานสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (สจพ.) เป็นพี่เลี้ยง ปัจจุบัน พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทั้ง ๒ ฉบับ อยู่ระหว่างการเร่งออกกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่ง ส่วนราชการแต่ละแห่งให้เป็นไปตามโครงสร้างใหม่

สำหรับการปรับระบบการรับเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำประกาศเรื่องการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้ระบบกลาง การรับนิสิตนักศึกษา (Admission) ในปีงบประมาณ ๒๕๔๙ ดังที่กล่าวแล้วในยุทธศาสตร์ที่ ๒.๑.๓ และได้ดำเนินโครงการนำร่องระบบกลางการรับนิสิตนักศึกษา (พ.ศ.๒๕๔๗ - ๒๕๔๘) ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ นอกจากนั้น ยังมีโครงการส่งเสริมและพัฒนา E-Learning ในระดับอุดมศึกษา มีการกำหนดนโยบายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ โดยผ่านเครือข่าย Uni Net และเชื่อมโยงเครือข่ายไปยังสถาบันอุดมศึกษา วิทยาเขตสารสนเทศ และหน่วยงานการศึกษา ตลอดจนสนับสนุนให้มีการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และส่งเสริมให้มีการ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาทั้งด้าน E - Learning, Multicast, IPv6

ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ได้กำหนดองค์ประกอบการคัดเลือก บุคคลเข้าศึกษาต่อ ได้แก่ GPAX GPA กลุ่มสาระ ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นสูง และกำหนดรายละเอียดของแต่ละกลุ่มวิชาและ ระบบการรับสมัครทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและอาจารย์แนะแนว ของโรงเรียนทั่วประเทศทราบระบบการรับเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาใหม่ (Admission) รวมทั้งจัดกิจกรรมสัญจรไปทั่วทุกภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๔.๔ : การปฏิรูปการเรียนการสอนและการวิจัย

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) รัฐจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินภารกิจ จัดโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

๒) พัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานสากล

๓) สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างงานวิจัยพื้นฐาน และงานวิจัยประยุกต์และเป็นศูนย์วิจัยเฉพาะทางหรือศูนย์เพื่อความเป็นเลิศ หรือศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษาในสาขาที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ

๔) ให้มีหน่วยงานกลางและกลไกดูแลการบริหารงานวิจัยในภาพรวมของสถาบัน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักวิจัย ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารงานวิจัยของสถาบัน

๕) มีกลไกและระบบที่สามารถดึงดูดผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีความสนใจการวิจัย ให้เข้ามาเป็นบุคลากรวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา และให้คงอยู่ในระบบ โดยสามารถก้าวหน้าได้ในสายงาน

๖) ปฏิรูปการเรียนการสอน หลักสูตร ให้ผู้เรียน สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างสรรค์นวัตกรรม และใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนสามารถสร้างงาน ปรับตัวในโลกของงาน พึ่งพาตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อสังคม และเพื่อสร้างบัณฑิตอัจฉริยะในสาขาต่างๆ เพื่อเป็นผู้นำประเทศ

๗) กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark) เพื่อเป็นตัวชี้วัดคุณภาพและความสำเร็จของทุกหลักสูตรทั้งภาคปกติและภาคอื่นๆรวมทั้งมาตรฐานภารกิจอื่น และกำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดระดับหรือจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ

จากการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า ในระดับอุดมศึกษาได้มีการส่งเสริมหลักสูตรลักษณะพหุวิทยาการและสหวิทยาการ และได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรให้ยืดหยุ่นและทันสมัย เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร จากการประเมิน พบว่า สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เปิดสอนหลักสูตรใหม่หลากหลายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจมากขึ้น การดำเนินงานด้านการวิจัยในภาพรวม พบว่า สกอ. ดำเนินงานโครงการสนับสนุนการศึกษาเด็กอัจฉริยะ โครงการเงินกู้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ และโครงการพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์ มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เทียบเท่ามหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ ในระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน ๗๕ โครงการ โดยแบ่งเป็น ๒ ระยะ ได้แก่ ระยะแรก (๒๕๔๓ - ๒๕๔๗) และระยะที่ ๒ (๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) จำนวน ๔๔ และ ๓๑ โครงการตามลำดับ มีการจัดตั้งเครือข่ายการบริหารงานวิจัย ๑๙๔ แห่งทั่วประเทศ ได้แก่ เครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางตอนบนและตอนล่าง ภาคกลางตะวันออก และภาคใต้ตอนบนและตอนล่าง เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว และมีการจัดตั้งเครือข่ายการบริหารการวิจัย ซึ่งปรากฏในข้อเสนอยุทธศาสตร์ที่ ๔ มาตราการที่ ๔ นอกจากนี้ได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในการจัดสรรทุนให้แก่อาจารย์รุ่นใหม่ และติดตามประเมินผลการดำเนินการ โดยร้อยละ ๗๐ ของผู้ได้รับทุนยังคงดำเนินการวิจัยต่อเนื่อง หรือได้รับทุนวิจัยอื่นหลังโครงการวิจัยที่ได้รับทุนเสร็จสิ้นแล้ว

สำหรับการดำเนินงานปฏิบัติการเรียนการสอนนั้น พบว่า สกอ. ได้ดำเนินงานปฏิบัติการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและพึ่งพาตนเองได้ โดยดำเนินงานโครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน ๗๗ สถาบัน และโครงการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน อีกทั้งมีการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาและหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา นอกจากนี้ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาชีพที่ส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในด้านดนตรี ศิลปะไทย และการนวดไทย เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเทียบโอนผลการเรียนรู้และการเทียบระดับความรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาไทยสู่ระบบการเรียนการสอนที่มีมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๔.๕ : การปฏิรูประบบการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษา

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) เร่งรัดให้มีระบบการพัฒนาผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีระบบติดตาม ประเมินผล เพื่อส่งเสริมการพัฒนา

๒) พัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถเป็นกลไกในการสร้างอาจารย์ใหม่เข้าสู่ระบบ และให้มีระบบที่ดึงดูดคนเก่ง คนดี มีความสามารถและมีความสนใจให้เข้ามาเป็นอาจารย์

๓) สนับสนุนการสร้างระบบเครือข่ายอาจารย์และบุคลากรระหว่างสาขาวิชา สถาบันทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนทั้งในการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการดำเนินภารกิจต่างๆ แก่สังคม

๔) พัฒนาระบบการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการให้มีความหลากหลาย ตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา และมีกลไกสนับสนุน ส่งเสริม ยกย่องผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรที่ทุ่มเทและอุทิศตน

๕) กำหนดมาตรฐานสำหรับภาระงานประเภทต่างๆ ของอาจารย์ และหลักเกณฑ์การเทียบโอนระหว่างภาระงานประเภทต่างๆ

การติดตามผล พบว่า สกศ. ได้จัดทำโครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบและแนวทางการพัฒนาอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบ/ระบบและแนวทางการพัฒนาอาจารย์ระดับอุดมศึกษาทั้งสถาบันของรัฐและเอกชน ปัจจุบันงานวิจัยดังกล่าวแล้วเสร็จ และพบว่าอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาของไทยส่วนใหญ่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมในเนื้อหาสาระที่เรียนมาและในวิธีการปฏิบัติของสาขาที่เรียนมา นอกจากนี้ยังต้องการศึกษาเพิ่มเติมในด้านสื่อ/เทคโนโลยีเกี่ยวกับสาขาวิชาที่เรียนมาด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๔.๖ : การมีส่วนร่วมของเอกชนในการบริหาร และการจัดการอุดมศึกษา

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) สนับสนุนให้ภาคเอกชนที่มีความพร้อมร่วมลงทุนจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดและสังคม โดยรัฐกำหนดสัดส่วนและกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนมีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนและจูงใจรวมทั้งให้มีการทบทวนนโยบายของรัฐ แก่ไขกฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรค
- ๒) รัฐให้อิสระในการบริหารจัดการแก่ภาคเอกชนที่ร่วมจัดการศึกษา โดยมีระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานให้มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกับรัฐ
- ๓) สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนดจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายและ มาตรฐานการศึกษาของชาติ
- ๔) สนับสนุนโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับหน่วยงานทั้งภาครัฐกิจ เอกชน สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่น ในการดำเนินภารกิจของสถาบัน รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา

ผลจากการติดตามพบว่า หน่วยงานที่ดำเนินการตามมาตรการที่ ๑ คือ สกศ. โดยศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการบริหารและการจัดการอุดมศึกษา รวมทั้งเสนอรูปแบบ แนวทางในการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการบริหารจัดการอุดมศึกษา ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้ใช้บัณฑิต และปัญหาอุปสรรคต่างๆ นอกจากนี้ สกศ. ได้จัดทำกรอบแนวคิดเชิงนโยบายอุดมศึกษาโดยได้นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณา

ส่วน สกอ. ได้จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาต้นแบบ (Model) และเครื่องมือสำหรับการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ ได้เพิ่มสัดส่วนการจัดการศึกษาของเอกชนโดยส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ โดยแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาการจัดตั้งและเปลี่ยนประเภทสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และ

ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเสนอโครงการขอจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงประเภทดังนี้ ๑) ขอจัดตั้งทั้งหมด ๗ สถาบัน ๒) ขอรวมกิจการ ๑ แห่ง ๓) ขอเปลี่ยนแปลงประเภท ๑ แห่ง ๔) ขอจัดตั้งวิทยาเขต ๓ แห่ง ๕) ขอจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ตั้ง ๒ แห่ง ๖) ขอเปลี่ยนผู้รับใบอนุญาต ๒ แห่ง ขณะนี้มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้รับอนุมัติให้เปิดดำเนินการ รวมทั้งสิ้น ๕๙ แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๘) สำหรับมาตรการอื่นยังมีการดำเนินงานไม่ชัดเจน

มาตรการเร่งด่วน

๑) ให้มีการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ องค์ประกอบ รวมทั้งรูปแบบการบริหารจัดการ และเสนอโครงการจัดตั้ง “คณะกรรมการพิจารณาและกำหนดเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณอุดมศึกษา” หรือ Higher Education Funding Committee : HEFC เป็นองค์กรที่อิสระ มีความคล่องตัว

๒) กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้ชัดเจน และดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น ทั้งด้านการเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานอุดมศึกษา รวมทั้งการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถาบัน

๓) เร่งรัดให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นส่วนราชการและมีความพร้อม เปลี่ยนสถานภาพเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีการบริหารจัดการที่ดี และสอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งให้มีการปรับแก้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ทั้งที่เกี่ยวกับการเงิน การคลัง การงบประมาณ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔) ให้มีคณะทำงาน (task force) คณะต่างๆ เพื่อศึกษาวิจัยในรายละเอียด และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษาที่เสนอ

๕) พัฒนาบทบาทของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือจัดตั้งองค์กรมหาชน เพื่อทำหน้าที่วิจัยนโยบายการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเสมือนคลังสมอง (think tank) ของประเทศด้านวิจัยนโยบายการศึกษา โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานวิจัยนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

สทศ. ได้มีการดำเนินการควบคุมคุณภาพงานวิจัยตั้งแต่การจัดทำคำถามวิจัยและ สมมุติฐานการวิจัย โดยจัดให้มีคณะกรรมการกลั่นกรองการดำเนินงานวิจัยพิจารณาโครงการ วิจัยจนเกิดความชัดเจนทั้งในส่วนสาระสำคัญที่ดำเนินการและระเบียบวิธีวิจัย รวมทั้งมีการ ประชุมระหว่างนักวิจัย ผู้บริหารสำนักงานและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้นๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อ ควบคุมคุณภาพงานวิจัยในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ ได้มีการนำเสนอโครงสร้างสถาบันวิจัย ระบบการศึกษาพร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดโครงสร้างของสถาบันวิจัยดังกล่าวเพื่อเสนอคณะ กรรมการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการกระทรวงศึกษาธิการพิจารณา ขณะนี้ สทศ. ได้ เตรียมประสานการดำเนินงานเพื่อการจัดตั้งสถาบันวิจัยระบบการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะแล้ว เสร็จภายในปีงบประมาณ ๒๕๔๙ โดยให้ดำเนินการศึกษาวิจัยทิศทางการเปลี่ยนแปลงเพื่อ สร้างองค์ความรู้ในการกำหนดกรอบทิศทางการศึกษาทางการศึกษา สังเคราะห์งานวิจัย ทางการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการงานวิจัยทางการศึกษา และ ยกร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันวิจัยระบบการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนกำหนด โครงสร้างองค์กร การแบ่งส่วนงานและอำนาจหน้าที่

๒.๕ ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาจากระบบและการศึกษาตาม อัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมาย

- ๑) เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และได้รับโอกาสในการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- ๒) เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีสิทธิและมีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา ตลอดชีวิต
- ๓) เพื่อให้การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมีการ ผสมผสานและเกื้อกูลกัน เป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม สามารถตอบสนองความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพและปัญหาของกลุ่ม เป้าหมายและบูรณาการเข้าเป็นวิถีการดำเนิน ชีวิตของคนในสังคม
- ๔) เพื่อมุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันจะเป็นกลไกสำคัญในการ ผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๕.๑ : การจำแนกกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน และการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) จำแนกกลุ่มเป้าหมายที่จะให้บริการให้ชัดเจน โดยจำแนกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยเรียนในระบบการศึกษา กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ
- ๒) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาสาระขององค์ความรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และบริบททางสังคม/ชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย
- ๓) สนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในลักษณะที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการวิถีชีวิต และปัญหาของแต่ละชุมชน

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จำแนกกลุ่มเป้าหมายเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มวัยเรียน โดยการส่งเสริมสนับสนุนและจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มวัยเรียนที่ด้อยโอกาสที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ ชุมชนบนพื้นที่สูงที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและในพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา และส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่กลุ่มเยาวชนสตรีที่เข้ารับการอบรมในศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีและสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพสตรี ๒) กลุ่มวัยทำงาน ได้จัดการศึกษานอกระบบเพื่อขยายโอกาสและยกระดับการศึกษาสมาชิกนิคมสร้างตนเอง และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นที่สูงและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ ๓) กลุ่มผู้สูงอายุ ได้ให้คำแนะนำและร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น นันทนาการ ทักษะศึกษา และการออกหน่วยเคลื่อนที่ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ

ส่วน กศน. ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. (ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุง) ส่งเสริมการรู้หนังสือแก่ประชาชนที่อยู่บนพื้นที่สูงและพื้นที่ราบให้สามารถอ่านออกเขียนได้ มีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งจัดการศึกษาต่อเนื่อง ให้เทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อให้มีพื้นฐานความรู้ที่นำมาใช้ในชีวิตรประจำวันได้ และยังสามารถดำเนินโครงการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนขั้นพื้นฐาน โดยวิธีเรียนทางไกล จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะ

ค่ายพัฒนาชีวิต และจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยบูรณาการความรู้และทักษะจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งในครึ่งปีแรกของปี ๒๕๔๗ กศน. สามารถจัดการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสายสามัญและสายอาชีพได้คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๑๐ ของเป้าหมายที่กำหนด ๑,๐๓๐,๖๐๐ คน มีการบริการแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการคิดเป็นร้อยละ ๘๗.๘๗ เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด ๕,๐๐๐,๐๐๐ คน

สำหรับ อปท. ได้จัดทำแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมระยะ ๕ ปี (๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ในขณะที่ กทม. จัดอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวให้กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่กลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวาง ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการพัฒนาแหล่งเรียนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๕.๒ : การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้

๑) ให้มีการสำรวจและการจัดการระบบข้อมูล (MIS) เพื่อให้มีการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และจัดบริการที่จะให้ผู้เรียนได้รับทราบข้อมูลและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสนใจได้สะดวกรวดเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

๒) ประสานและส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ พัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นและถ่ายทอด เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบในวงกว้างและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

๓) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดมาตรการต่างๆ โดยใช้สื่อและรูปแบบที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของประชาชน และกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ และมีการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดโครงข่ายการบริการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การติดตามผลการดำเนินงานพบว่า กศน. ได้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้สารสนเทศและการสื่อสาร มีการจัดทำกลยุทธ์การจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ระบบออนไลน์ ส่วน อปท. ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการศึกษาอบรมและพัฒนาอาชีพรวมทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและจังหวัด อีกทั้งได้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ขึ้นอีก ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย (e-learning) อีกด้วย

สำหรับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ในเรื่องนี้รัฐมนตรีได้พิจารณาโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ (Mega project) ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีมติอนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนทั่วประเทศจำนวน ๒๕๐,๐๐๐ เครื่อง โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ และให้กระทรวงศึกษาธิการไปสำรวจข้อมูลความจำเป็นของแผนงานโครงการที่ต้องดำเนินการในปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐ และจัดลำดับความสำคัญ โดยให้เน้นเรื่องการสอน สร้างสถานศึกษาและการจัดสนามกีฬาให้แก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ กศน. ได้มีนโยบายเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยจะจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศนเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบรายการให้มีความหลากหลายและน่าสนใจตามความต้องการของผู้เรียน ส่วนสถาบันการศึกษา จำนวน ๑๐ แห่ง ได้จัดให้มีวิद्यุสถานับการศึกษาขึ้น เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดสรรคลื่นความถี่และพระราชบัญญัติประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศนที่กำลังจะบังคับใช้ในอนาคต

สำหรับ สกศ. ได้ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศูนย์การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพระราชโองบาย “เข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา” ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยกย่องแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมและจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อโอกาสและการเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้แหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ๗ ประเภท ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและศูนย์กีฬาและนันทนาการ ซึ่งขณะนี้ได้ร่างมาตรฐานแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง ๗ ประเภทเรียบร้อยแล้ว

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๕.๓ : การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) กำหนดนโยบายให้ชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา โดยส่งเสริมให้ทุกชุมชนจัดทำแผนการศึกษาของชุมชน เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกผลักดันการพัฒนาของชุมชนที่สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในชุมชน และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

๒) เร่งรัด ปรับปรุง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในทุกชุมชนให้ทั่วถึง โดยเฉพาะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ตลอดจนโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ต่างๆ

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า กศน. จัดทำโครงการบูรณาการแผนชุมชน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความจนใน ๑๔ จังหวัด โครงการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการขับเคลื่อนพัฒนาบนฐานของทุนทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต และโครงการห้องสมุดประชาชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยเช่นกัน ส่วน กทม. จัดอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นและจัดการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระดับอนุปริญญาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานครมากกว่า ๖๐ อาชีพ มีประชาชนเข้ารับการอบรมแล้ว ๑๙,๐๕๕ คน และได้จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานครอีก ๙ แห่ง เพื่อให้เป็นหน่วยจัดการศึกษา โดยมีโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครเป็นวิทยาลัยชุมชนกรุงเทพมหานครด้วย ส่วน อปท. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสร้างแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้แก่ชุมชนและอุดหนุนงบประมาณ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๕.๔ : การจัดสรรงบประมาณที่มุ่งกระจายอำนาจให้ถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) จัดให้มีกองทุนสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน (Learning Fund) ในลักษณะเงินอุดหนุน เพื่อให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชน โดยให้มีการระดมทุนจากแหล่งต่างๆ เช่น รายได้จากสลากกินแบ่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) กำหนดมาตรการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสรรงบประมาณ โดยเฉพาะรายได้ของท้องถิ่น สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชน/ท้องถิ่น พร้อมทั้งให้มีการแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายให้สอดคล้องกับกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายได้สะดวก

๓) ควรจัดคู่มือ/บัตรเครดิตส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นรายบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอบรม และการเรียนรู้ต่างๆ อย่างเหมาะสมและทั่วถึง

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า กศน. ได้วางกรอบแนวคิดโครงการเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน (Learning Fund) ซึ่งได้ระดมทุนจากแหล่งเงินทุนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ภายใต้ชื่อ “กองทุนเงินอุดหนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของปวงชนชาวไทย” ส่วน อปท. ทุกแห่งได้จัดตั้งงบประมาณประจำปีเพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน และปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สำหรับ กทม. ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม.

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๕.๕ : การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) ปรับบทบาทของหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนให้เป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่ดูแลการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้จัดการและอำนวยความสะดวก โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมประสานเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้และกลุ่มเป้าหมาย และลดบทบาทด้านการจัดการศึกษาและเพิ่มบทบาทด้านการส่งเสริม และประสานงานให้หน่วยงานต่างๆ และทุกภาคส่วนมีบทบาทเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย

๒) ปรับโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนให้สามารถสนับสนุน ส่งเสริมและประสานเชื่อมโยงกับชุมชนและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งกระจายการบริการให้ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

๓) รณรงค์ให้มีการปรับทัศนคติและกระบวนทัศน์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเจ้าหน้าที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายและผู้เรียน โดยให้ตระหนักถึงจุดมุ่งหมายหรือปรัชญาของการศึกษาที่แท้จริงคือเพื่อการเรียนรู้ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและพัฒนาสังคม

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า กศน. ได้จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผน และหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประสานความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พัฒนาแหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียน รวมทั้งให้บริการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่วน กทม. ได้ประสานงานกับกรมการการศึกษานอกโรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัด กทม. ที่ติดตั้งชุดอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมได้รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

มาตรการเร่งด่วน

กระทรวงศึกษาธิการเร่งรัดให้มีการดำเนินงานเพื่อปรับบทบาทหน่วยงาน การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) โดยมุ่งเน้นการส่งเสริม ประสาน เชื่อมโยง แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และกลุ่ม เป้าหมายต่างๆ ตามยุทธศาสตร์ที่เสนอ ข้างต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า กศน. ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียน การสอนในระบบโรงเรียน ในรูปแบบของการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา สื่อรายการวิทยุ โทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และการจัดนิทรรศการ วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่อง สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจาก แหล่งต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์ วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และรายการวิทยุโทรทัศน์

๒.๖ ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชนในการจัดการศึกษา

เป้าหมาย

เพื่อให้ทุกฝ่ายของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เกิดการระดมทรัพยากรและ การสร้าง เครือข่ายการเรียนรู้ที่จะเป็นพลังให้การศึกษาเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วถึง มี คุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถสนองตอบต่อความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน และ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๖.๑ : การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ (กพร.) เร่งดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางของการปฏิรูป ระบบราชการ

จากการติดตามผลการดำเนินงานพบว่า หน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ ๒๕๔๘ โดยปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจการบริหารงานของรัฐ ระบบงบประมาณ การเงิน พัสดุ และการบริหารงานบุคคล ตลอดจนกฎหมาย วัฒนธรรม และค่านิยม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๖.๒ : การทบทวน ปรับปรุง แก้ไขการออกนโยบาย กฎหมายและระเบียบปฏิบัติ

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเร่งทบทวนกฎระเบียบ และแนวปฏิบัติต่างๆ พร้อมทั้งกำหนดกลไกและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ
- ๒) เร่งรัดการจัดทำและประกาศใช้กฎกระทรวงเพื่อรองรับการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการกำหนดสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ผู้จัดและผู้เรียนจะได้รับตามที่กำหนดไว้
- ๓) ให้กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการกระจายอำนาจเร่งแก้ไขปรับปรุงร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นสำคัญต่างๆ โดยให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๔) การออกกฎ ระเบียบใดๆ ควรมีความยืดหยุ่นให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติได้ ทั้งนี้ เนื่องจากบริบทในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน และเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า สกศ.ได้จัดทำกฎกระทรวง จำนวน ๕ ฉบับ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ.๒๕๔๗ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ.๒๕๔๗ และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และวันที่

๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๔ ตามลำดับ ส่วนกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชน และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคล องค์กรวิชาชีพและสถาบันวิชาชีพอยู่ระหว่างดำเนินการ

สำหรับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมดำเนินการกับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการปรับปรุงร่างกฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจัดตั้งกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งเสนอแก้ไขกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระจายอำนาจการบริหารให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ในส่วนของ กทม. ได้จัดทำระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด กรุงเทพมหานคร พ.ศ.และเตรียมการรองรับการประเมินความพร้อมในการถ่ายโอนสถานศึกษา

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างกฎกระทรวงกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ โดยให้ประเมินตามความสมัครใจคือให้สอบถามความเห็นจากครูผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการบริหารสถานศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๖.๓ : การส่งเสริมองค์กรทางสังคมต่างๆ จัดการศึกษา

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) ให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนและองค์กรต่างๆ
- ๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานประกอบการที่มีความพร้อมจัดการศึกษาให้แก่คนงาน โดยสามารถดำเนินการได้ทั้งในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้และโรงเรียนเพื่อยกระดับความรู้ของคนงาน
- ๓) กำหนดให้มีหน่วยงานดูแลงานการศึกษาที่เกิดจากองค์กรต่างๆ ให้ชัดเจนทั้งในส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษา และดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๔) ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่การจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ เพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ในวิถีทางใหม่ๆ

๕) พิจารณาปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาในส่วนต่างๆ ให้เอื้อต่อนวัตกรรมการศึกษาในรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การปรับเปลี่ยนระบบการคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา ให้สามารถรองรับผู้เรียนที่จบมาจากระบบการศึกษาอื่นๆ ที่อาจไม่มี GPA และ PR เช่น การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับองค์กรหลักในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงแรงงาน จัดประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการ และการวางแผนการพัฒนากำลังแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมหนัก และได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการและองค์กรสังคมอื่น ตลอดจนสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานประกอบการ ปัญหาอุปสรรคและความต้องการของรัฐ

ในส่วนของ การปรับเปลี่ยนระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษานั้น ได้กล่าวในรายละเอียดแล้วในมาตรการเร่งด่วนตามข้อเสนอยุทธศาสตร์ข้อ ๒.๑

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๖.๔ : ให้ภาคประชาชน เอกชน และธุรกิจเอกชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) การกำหนดองค์กรประกอบขององค์กรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษา

๒) สร้างกลไกความร่วมมือจากภาคีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบและวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมได้อย่างกว้างขวาง

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า กทม. ได้จัดทำระเบียบขึ้น ๒ ฉบับ คือ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร และระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๔๓ เพื่อให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารจัดการ และได้สร้างความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียนและครูในบทบาทหน้าที่ใหม่ของคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ส่วน อปท. แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

สำหรับการจัดการศึกษาเอกชน ขณะนี้สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเอกชน โดยมีเป้าหมายที่จะยกระดับมาตรฐานการศึกษาเอกชนสู่สากลด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ผู้เรียนและโรงเรียนเอกชนอย่างเป็นระบบทั่วถึงและต่อเนื่อง นอกจากนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ บทบาทของภาคเอกชน เพื่อเปลี่ยนสัดส่วนการจัดการศึกษาภาคเอกชนให้สูงขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) โดยคณะอนุกรรมการด้านนโยบายและแผนการศึกษาของคณะกรรมการสภาการศึกษา ได้มีการพิจารณาร่างนโยบายการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไปเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๔ และคณะอนุกรรมการฯ มีมติให้จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานในเรื่องนี้ อีกทั้งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ดร. รุ่ง แก้วแดง) ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์การนำภารกิจของหน่วยงานในกำกับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติในเรื่องการศึกษาเอกชน โดยได้มีแนวการดำเนินงานใน ๖ ประเด็น ได้แก่ (๑) การให้อิสระแก่โรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพ (๒) การส่งเสริมโรงเรียนเอกชนที่ควรพัฒนาคุณภาพ (๓) โรงเรียนอนุบาลกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (๔) โรงเรียนเอกชนตามมาตรา ๑๕(๒) หลักสูตรระยะสั้น (๕) โรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา และ (๖) เรื่องต่างๆ ไป (ระบบเงินอุดหนุน ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ) โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการตามประเด็นต่างๆ ที่เน้นความสำเร็จและได้ผลภายในระยะเวลา ๑ ปี

สำหรับสภาการศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ได้จัดทำกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาเอกชนในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๒ โดยมียุทธศาสตร์ ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) การพัฒนาองค์กรการศึกษาเอกชน (๒) การพัฒนาสถานศึกษา (๓) การพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา (๔) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (๕) การพัฒนาคุณภาพและโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียน และ (๖) การระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒.๖.๕ : การสร้างความพร้อมในการมีส่วนร่วม

มาตรการที่เสนอเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่

๑) ให้กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการกระจายอำนาจ เร่งเตรียมความพร้อมให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพร้อมรับการถ่ายโอนภารกิจในการจัดการศึกษา

๒) ให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การถ่ายโอน และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ให้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา

๓) ให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชนและเอกชน เพื่อให้เห็นความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นของการมีส่วนร่วม การเข้าใจในบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของการมีส่วนร่วม

๔) ให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการจัดให้มีระบบและกลไกในการสร้างความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาแก่บุตรและบุคคลที่อยู่ในความดูแลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า สป. นำเสนอเกณฑ์การถ่ายโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ อบต. และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ อบต. ในขณะที่ อบต. ดำเนินการประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ อบต. ที่มีรายได้รวมเงินอุดหนุนเกินกว่า ๓๐ ล้านบาท รวมทั้งได้พัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา และพบว่าปัจจุบัน มี อบต. ที่มีสถานศึกษาในความดูแลประมาณร้อยละ ๕๐ ในขณะที่ อบต. ร้อยละ ๘ - ๑๐ มีส่วนร่วมจัดการศึกษา และมีแนวโน้มจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เนื่องจากนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่ อบต. โดยสัดส่วนของผู้เรียนในสถานศึกษาของ อบต. เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ ๕.๕๘ ในปีการศึกษา ๒๕๔๓ มาเป็นร้อยละ ๑๐.๘๕ ในปี ๒๕๔๗ สำหรับสัดส่วนที่สูงขึ้นเป็นผู้เรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีการรับโอนจากหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ส่วนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับอื่นๆ ของ อบต. มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในส่วนที่เป็นสถานศึกษาของ อบต.เอง

ส่วนการถ่ายโอนสถานศึกษาให้แก่ อบต. ปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ เรื่องการชะลอการถ่ายโอนและให้ดำเนินการเพื่อการถ่ายโอนสถานศึกษาให้แก่ อบต. ตามแนวทางที่คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่ อบต. เสนอ ขณะนี้คณะกรรมการชุดต่างๆ อยู่ระหว่างการทำความเข้าใจประเด็นสำคัญๆ ได้แก่ จำนวนโรงเรียนที่จะถ่ายโอน นิยามของสถานศึกษา ลักษณะพิเศษ แนวปฏิบัติในการประเมินความพร้อมของ อบต. รวมถึงสิทธิประโยชน์ของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา

สำหรับ กทม. ได้จัดประชุมชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งเขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานครทั้ง ๓ เขต

มาตรการเร่งด่วน

๑) รัฐต้องหยุดหรือชะลอการจัดตั้งสถานศึกษาหรือขยายการรับนักเรียนนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น และต้องจัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษาทุกระดับและประเภทในทุกเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาต่อไป

๒) ให้กระทรวงศึกษาเร่งทบทวนร่างกฎกระทรวงว่าด้วยองค์ประกอบของคณะกรรมการต่างๆ ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ทั้งในส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยให้มีผู้แทนจากภาคประชาชน สถานศึกษา เอกชน ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ มีส่วนร่วม

๓) ให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งเตรียมความพร้อมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๓.๑) เตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้พร้อมจัดการศึกษา และรับการถ่ายโอนภารกิจในการจัดการศึกษา

๓.๒) เร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการถ่ายโอน และการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ในการจัดการศึกษา เช่น ผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชน เพื่อให้เห็นความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นของการมีส่วนร่วม

๔) ให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งส่งเสริมการจัดการศึกษาทางเลือกที่เกิดขึ้นโดยองค์กรทางสังคมต่างๆ โดยกำหนดให้มีหน่วยงานดูแลส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงานตามมาตรการเร่งด่วน ดังนี้

๑) คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ให้ชะลอการถ่ายโอนโรงเรียนให้ อบต. และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการหาแนวทางการดำเนินงานต่อไป

๒) กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลพร้อมทั้งมอบอำนาจไปแล้วหลายเรื่อง

๓) การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐในส่วนกลางมีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภาและคณะกรรมการทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

๔) ออกกฎกระทรวงให้องค์กรต่างๆ จัดทะเบียนเพื่อจัดการศึกษา จำนวน ๓ ฉบับ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ และกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันศาสนาพุทธ ซึ่งขณะนี้ มี ๑๓ ครอบครัวที่ขอจดทะเบียน และสถานประกอบการ ๑ แห่งที่ขอจดทะเบียนเป็นศูนย์การเรียน

๕) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประกาศให้มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในระดับสถานศึกษา ระดับชั้นเรียนและห้องเรียน การให้ผู้แทนชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าเป็นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ มีรายงานการวิจัยที่ดำเนินงานโดย สกศ. เกี่ยวกับการจัดทำแผนที่ตั้งระดับอุดมศึกษา สำหรับมาตรการเร่งด่วนข้ออื่นๆ นั้น ยังมีการดำเนินงานไม่ชัดเจนนัก

๗. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อดำเนินงานต่อไป

การติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปศึกษานี้ เป็นการติดตามผล การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามยุทธศาสตร์ย่อย และเพื่อเสนอแนะแนวทางและวิธีการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ยังคงมีปัญหาที่สะสมและเชื่อมโยงกันเป็นระบบ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการศึกษาให้บังเกิดผล สรุปได้ดังนี้

๓.๑ ตารางวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษา

ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้าน	ปัญหา/อุปสรรค
<p>หลักสูตร การเรียน การสอนของการศึกษา ขั้นพื้นฐาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดทำหลักสูตรได้ด้วยตนเอง - ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน เป็นเป้าหมายเกิดความสับสนในการนำไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา - การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษายังคงเน้นเนื้อหาสาระมากกว่ากระบวนการ ไม่เป็นลักษณะ Authentic Instruction ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (ผู้เรียน สำคัญที่สุด) - การวัดและประเมินผลหลักสูตรการเรียนการสอนไม่สะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ แบบประเมินผลการพัฒนาผู้เรียน มีรายละเอียดมาก ซ้ำซ้อนและยุ่งยากมากในทางปฏิบัติและเป็นภาระของครูมากเกินไป นอกจากนี้ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง - มาตรฐานการเรียนรู้ระหว่างช่วงชั้นมากเกินไป มีความซ้ำซ้อนในกลุ่มสาระเดียวกันและต่างกลุ่มสาระ ทำให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน แต่วัดผลใช้ตัวชี้วัดเดียวกันทั่วประเทศ - ครูผู้สอนมีส่วนร่วมน้อยในการวิเคราะห์และจัดทำ ขอบข่ายสาระหลัก ทำให้การวางแผนจัดกิจกรรมให้นักเรียนผ่านขอบข่ายสาระหลักทั้ง ๘ กลุ่มสาระไม่ครบตามหลักสูตร

ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้าน	ปัญหา/อุปสรรค
	<ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างหลักสูตรมีการปรับเปลี่ยนบ่อย เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีมากเกินไปทำให้จัดเวลาเรียนไม่เพียงพอ อีกทั้งการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระทำได้ยากเพราะมีผลกระทบต่อการประเมินผลครูเนื่องจากการสอดแทรกกิจกรรมไว้มาก ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ครบเพราะเวลาน้อย - ครูกังวลใจในการสอนที่จะเร่งให้ครบตามแผนการเรียนรู้อุปสรรคกับครูผู้สอนมีภาระงานมากทั้งงานด้านการสอนและงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ได้คุณภาพตามวัตถุประสงค์ - ส่วนกลาง (นโยบาย) กำหนดเวลาเรียนลดลง แต่เนื้อหาสาระมากขึ้นทำให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ไม่เหมาะสม ครูผู้สอนในสถานศึกษาแห่งเดียวกันศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรไม่ตรงกัน ประกอบกับครูผู้สอนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน
การผลิตและการพัฒนาครู	<ul style="list-style-type: none"> - ครูยังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การฝึกอบรมของครูยังไม่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพของครู - ครูขาดปัจจัยและระบบส่งเสริมสนับสนุนจูงใจ ทั้งที่ครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง - มีการผลิตครูเกินในบางวิชาและขาดในบางวิชา โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน - ขาดแคลนอาจารย์ระดับอุดมศึกษาจากการเกษียณอายุราชการของคณาจารย์ระดับรองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ โดยเฉพาะวุฒิการศึกษาปริญญาเอก - อาชีพครูอยู่ในฐานะที่ด้อยในทางสังคม จึงทำให้คนเก่งคนดีไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพครู

ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้าน	ปัญหา/อุปสรรค
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สำเร็จการศึกษาที่จบตามหลักสูตรเดิมยังไม่สามารถขอรับใบอนุญาตนประกอบวิชาชีพได้เนื่องจากบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ - งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีปัญหาการเบิกจ่ายสำหรับการพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการให้สูงขึ้น
การอาชีวศึกษาและ ฝึกอบรม	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินงานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องค่อนข้างล่าช้า ได้แก่ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. และร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ยังไม่ได้ประกาศใช้ - ขาดความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน - ค่านิยมเลือกเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ - การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในการจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน - ขาดการกำหนดมาตรฐานอาชีพและวิชาชีพที่จะนำไปกำหนดเป็นมาตรฐานที่เทียบได้กับระดับสากลที่จะยกระดับขีดความสามารถและค่าตอบแทนของแรงงานอย่างแท้จริง - บุคลากรของอาชีวศึกษา โดยเฉพาะในวิทยาลัยการอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นอัตราจ้าง ขาดความมั่นคงในอาชีพ ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน

ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้าน	ปัญหา/อุปสรรค
<p>การอุดมศึกษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทิศทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวมไม่ชัดเจน เกิดความซ้ำซ้อนในเรื่องการให้บริการ - การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งด้วยเหตุผลทางการเมือง ไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพและความพร้อมของการเป็นสถาบันอุดมศึกษา - สถาบันอุดมศึกษาปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเรื่องการสร้างและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการเรียนการสอนและการวิจัย - สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรตามความพอใจ โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา - การปรับเปลี่ยนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ - ระบบอุดมศึกษาไม่สามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้ และยังไม่สามารถเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศได้เท่าที่ควร - การผลิตบัณฑิตในแต่ละสาขา ส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ - ขาดระบบในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล - การดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนยังมีปัญหาด้านนโยบายไม่ชัดเจน ซ้ำซ้อนและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และมีความล่าช้าในการโอนเงินงบประมาณ - การใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชนยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน - สถาบันอุดมศึกษาขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะสหวิทยาการและพหุวิทยาการ

ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้าน	ปัญหา/อุปสรรค
<p>การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ได้สะดวกยิ่งขึ้น แต่ยังไม่ได้มาตรฐานและทันสมัยเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง - รัฐบาลความจริงจังในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษา - ขาดการจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และการส่งเสริมให้ทั่วถึงอย่างจริงจัง - ขาดข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมสมัยที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การกำหนดแนวทางและทิศทางการทำงานให้บรรลุเป้าหมายทำได้ยาก - ไม่สามารถกระตุ้นผู้เรียนและสังคมให้ตระหนักและมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต - ค่านิยมด้านการศึกษาของคนในสังคมเน้นการเรียนเพื่อให้ได้ใบรับรองมากกว่าจะเป็นการเรียนเพื่อให้อ่านและนำไปปฏิบัติ - ขาดการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาสาระองค์ความรู้ที่หลากหลาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย - ขาดการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในลักษณะที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนร่วมกัน - ขาดการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต - ขาดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดโครงข่ายการบริการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต - ไม่มีกองทุนสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนในลักษณะเงินอุดหนุน - กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับงบประมาณ ทำให้ไม่สะดวกต่อการเบิกจ่ายให้สอดคล้องกับกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้าน	ปัญหา/อุปสรรค
	<ul style="list-style-type: none"> - การเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการศึกษาทั้ง ๓ ระบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ที่กำหนด เนื่องจากยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและมาตรการจูงใจให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ ๓ รูปแบบ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเทียบโอนผลการเรียนรู้และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง - ร่างพระราชบัญญัติการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. ... ยังไม่มีการประกาศใช้ ทำให้การบริหารจัดการไม่มีความชัดเจน
<p>การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชน ในการจัดการศึกษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมให้บุคคล องค์กรและสถาบันสังคมต่างๆ มีส่วนร่วมจัดในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากการดำเนินงานด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากรัฐล่าช้า ทำให้การมีส่วนร่วมของสถาบันเหล่านี้ยังมีน้อย - ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาตาม มาตรา ๑๒ อย่างจริงจัง - กฎหมายมีลักษณะของการควบคุมมากกว่าการส่งเสริมสนับสนุน - ผู้เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ - ขาดการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขององค์กรทางสังคมอื่นๆ โดยเฉพาะภาคประชาชนและชุมชน - การบริหารงานโรงเรียนเอกชนยังสับสน เนื่องจากโรงเรียนยังสังกัด สพท. แต่หน่วยงานที่กำกับดูแลสังกัด สป.ศธ.

ข้อเสนอยุทธศาสตร์ด้าน	ปัญหา/อุปสรรค
	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำกฎหมายเพื่อกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาค่อนข้างล่าช้า การแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษายังขาดความชัดเจน อีกทั้งบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบและแนวปฏิบัติไม่ชัดเจน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่มีความพร้อมที่รับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ศูนย์อบรมเด็กก่อนประถมศึกษา - การถ่ายโอนสถานศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังดำเนินการได้ล่าช้า เนื่องจากบุคลากรของสถานศึกษาที่จะต้องถ่ายโอนไป ยังมีความกังวลต่อสถานภาพของตนเอง

๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินงานต่อไป

การนำเสนอปัญหาตามข้อเสนอยุทธศาสตร์แต่ละด้านข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นสภาพปัญหาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว ปัญหาเหล่านี้ต่างก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันส่งผลกระทบต่อกัน อาทิ ปัญหาในเรื่องคุณภาพของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา หรือนโยบายการรับนักศึกษาเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษาย่อมจะส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอยุทธศาสตร์ทั้ง ๖ ประการ ควรพิจารณาแบบองค์รวม โดยเน้นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานจากผลการติดตามการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

๑) ในการดำเนินงานติดตามหรือประเมินผลต่อไปนั้น ควรดำเนินงานตามมาตรการนโยบายของข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี โดยระบุให้ชัดเจนว่ายังไม่มี การดำเนินงานในมาตรการใด นโยบายใด หรือให้ความสำคัญน้อยเกินไป หรือมากเกินไป นอกจากนั้นควรวิเคราะห์เชื่อมโยงกับทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) เพื่อทบทวนหรือกำหนดประเด็นสำคัญของ การปฏิรูปการศึกษาให้ชัดเจนต่อไป จากนั้นควรจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการดำเนินงานตามประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ให้ชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งอาจเป็นในช่วงเวลา ๓ ปีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการยังคงอยู่ในตำแหน่ง และมีดัชนีชี้วัด (KPI) และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน โดยอาจพิจารณาความสำคัญในแง่ของผลกระทบจากการดำเนินงานตามมาตรการนโยบายว่านำไปสู่ความสำเร็จ หรือเป็นอุปสรรคสำคัญของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านอื่นๆ อาทิ มาตรการนโยบายในเรื่องการเทียบโอนในทุกระดับการศึกษา หรือระหว่างสาขาวิชา ซึ่งหากมีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างจริงจังจะนำไปสู่ความก้าวหน้าในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน หรือจะพิจารณาจากประเด็นความเร่งด่วนของมาตรการนโยบายเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ หรือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง เป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจ อาทิ มาตรการนโยบายเรื่องการสมัครเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา การประเมินครูเพื่อเข้าสู่ระบบตำแหน่งคุณวุฒิวิชาชีพที่ครูทุกคนสนใจเป็นอย่างมาก ว่ารัฐบาลจะดำเนินงานต่อไปอย่างไร

โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการสำหรับครูที่เสนอผลงานและไม่ผ่านการประเมิน เป็นต้น การจัดลำดับความสำคัญจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานในเรื่องนั้นๆ อย่างจริงจัง

๒) กำหนดองค์กร/คณะบุคคล เพื่อทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาทั้ง ๖ ประการ รวมทั้งนโยบายปฏิรูปการศึกษาในเรื่องต่างๆ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการได้ประกาศไปแล้วให้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว และสามารถวัดผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ควรกำหนดหน่วยปฏิบัติด้านการปฏิรูปการศึกษาระดับพื้นที่ให้ชัดเจนเพื่อเป็นพลังผลักดันให้มีการดำเนินงานตามข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมกันทั่วประเทศ ทั้งนี้องค์กร/คณะบุคคล รวมทั้งหน่วยปฏิบัติในพื้นที่จะต้องกำหนดได้ว่าประเด็นยุทธศาสตร์ที่ได้รับมอบหมายแต่ละเรื่องจะต้องทำอะไร ให้สำเร็จอย่างไร และเมื่อไร เพื่อเป็นกลไกในการติดตามและตรวจสอบความรับผิดชอบต่อพันธกิจที่ได้รับมอบหมาย

๓) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุน ส่งเสริมหรือที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดกลไกต่างๆ ที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามความเป็นจริง เนื่องจากพบว่าการดำเนินงานหลายเรื่องเป็นปัญหาเรื่องการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ อาทิ ความสับสนของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตั้งใจจริงในการปฏิบัติตามมาตรการ นโยบาย การขาดแคลนทรัพยากรในการปฏิบัติงานทุกๆ ด้าน เช่น งบประมาณที่ควรจะได้รับ การจัดสรรอย่างเพียงพอตามที่กำหนดไว้ บุคลากรหรือผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติที่เหมาะสม ลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหารในองค์กรที่รับผิดชอบ รวมทั้งการประสานความร่วมมือทั้งในระหว่างหน่วยงานและภายในหน่วยงาน เป็นต้น

๔) จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากทุกๆ แหล่งเข้าด้วยกัน รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลทุกระดับที่จำเป็น เพื่อใช้ในกระบวนการกำกับตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ เนื่องจากการติดตามครั้งนี้พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในเกือบทุกด้าน เนื่องจากระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่กระจัดกระจาย หน่วยงานส่วนใหญ่มีฐานข้อมูลเฉพาะในส่วนของตนเอง รับผิดชอบ หรือบางแห่งก็ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ระบบการจัดเก็บข้อมูลก็เป็นลักษณะที่ต่างคนต่างทำ ไม่สามารถนำมาประสานเพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย หรือการประเมินผลเพื่อกำหนดนโยบายในภาพรวมของประเทศได้

อีกประการหนึ่ง องค์กรที่รับผิดชอบควรตระหนักว่าข้อมูลที่จัดเก็บไว้เป็นสิ่งที่จะต้องเผยแพร่ให้ทุกหน่วยงาน/องค์กรที่ต้องการใช้ เพื่อประโยชน์แก่สาธารณชน ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถดำเนินงานได้แล้วเสร็จสมบูรณ์ แต่หากเห็นว่าข้อมูลมีความถูกต้อง ครบคลุมสาระส่วนใหญ่แล้ว ก็ควรเผยแพร่ออกไป ทั้งนี้เนื่องจากหากต้องรอให้ข้อมูลเสร็จสมบูรณ์ทุกเรื่องก็อาจจะทำให้การกำหนดนโยบายหรือการดำเนินมาตรการล่าช้าไปจนเกิดความเสียหายได้

๕) ใช้สื่อทุกประเภททั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในทุกประเด็นสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่กรอบความคิด หลักการ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการนำสู่การปฏิบัติ ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าวจะนำไปสู่ความเต็มใจในการที่จะให้ความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินงานที่ประสานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ทั้งระดับบุคคล องค์กรหรือสถาบัน โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวาง และพร้อมส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกันตามศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่

๓.๒.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการ/แนวทางการดำเนินงานตามข้อเสนอ ยุทธศาสตร์

๑) หลักสูตร การเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ทบทวนสาระและโครงสร้างของหลักสูตร โดยปรับลดเนื้อหาหลักสูตร ทั้ง ๘ กลุ่มสาระให้สอดคล้องกับวัยและวุฒิภาวะของเด็กในแต่ละระดับชั้น กำหนดสัดส่วน และขอบเขตเนื้อหาสาระวิชาหลักในโปรแกรมต่างๆ ให้เหมาะสม โดยให้ผู้แทนจากสภานักเรียนและผู้เกี่ยวข้องร่วมพิจารณา

- ควรจัดทำเอกสารเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่โรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียนการสอน โดยเอกสารมีขนาดไม่หนามาก แต่มีสาระที่ชัดเจนและครอบคลุม ตั้งแต่สิ่งที่เด็กอ่านและกำลังเรียนอยู่ รวมทั้งแหล่งข้อมูลเพื่อการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นคู่มือในการจัดทำแผนการเรียนการสอน โดยไม่ถืออวาทเป็นการลอกเลียนแบบกัน

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคณะครูศาสตร์และศึกษาศาสตร์ในพื้นที่ ควรร่วมมือกันในการพัฒนาครูผู้สอนให้มากขึ้น โดยการอบรมให้ความรู้ในด้านการจัดทำแผนการเรียนรู การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม

การวัดประเมินผล และสนับสนุนให้ทำวิจัย การติดตามประเมินผลและการให้กำลังใจแก่ครูผู้สอนโดยใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ในการฝึกอบรม

- ส่งเสริมให้มีระบบช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างครูในโรงเรียน และการทำงานเป็นทีม เพื่อสนับสนุนให้ทุกคนร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน และมีผู้นำในสถานศึกษาระดับต่างๆ ในการดำเนินงานโครงการ/งานประจำ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ทำหน้าที่กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กรอบการดำเนินงาน และกำกับการทำงานในภาพรวม รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ เช่น ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเพียงพอ

- ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ส่งเสริมการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา รวมทั้งมีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และจัดให้มีการพัฒนาครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรให้มีความชัดเจนในด้านเนื้อหา ทักษะการสอนที่เน้นกระบวนการคิดและการสอนแบบบูรณาการ

- ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูป เช่น การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้เรียนรู้จักและพัฒนาทักษะและกระบวนการคิด และการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์จริงในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการที่จะเรียนรู้ได้เองอย่างต่อเนื่องในอนาคต

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณ สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีให้แก่ครูผู้สอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดทำแผนการเรียนรู้

- กฎระเบียบ คำสั่งต่างๆ ที่ให้สถานศึกษาดำเนินการต้องส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระ มีอำนาจตัดสินใจเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและตอบสนองความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียนได้

- สถานศึกษาควรร่วมมือกับชุมชน/ผู้ปกครองให้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำหลักสูตร แผนการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้แผนภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อนักเรียน

๒) การผลิตและพัฒนาครู

- เร่งจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยระบบการผลิต กระจาย การบริหาร และแผนการผลิตครู การจัดทำแผนผลิตครู แผนบูรณาการเพื่อพัฒนาศักยภาพครู
- สร้างระบบการพัฒนาครูให้เชื่อมโยงกับระบบอื่นเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งกันและกัน
- เร่งรัดการจัดตั้งกองทุนพัฒนาและส่งเสริมครูโดยเร็ว
- กำหนดมาตรฐานและเกณฑ์การประเมินผลการฝึกอบรมครูให้ชัดเจน
- กำกับ ติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมครูอย่างจริงจังและต่อเนื่องและใช้ผลการประเมินในการเลื่อนวิทยฐานะ ค่าตอบแทนหรือมาตรการจูงใจ
- ส่งเสริมการเป็นวิชาชีพของครู เช่น การจัดสรรเงินทุนสำหรับครูที่ศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพครู และสนับสนุนการพัฒนาครูด้วยระบบคุปอง การฝึกอบรม
- ให้สถาบันผลิตครูปรับปรุงหลักสูตรให้ทันการเปลี่ยนแปลง และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- ให้มีสถาบันอุดมศึกษาเพื่อวิชาชีพครูที่มุ่งเน้นการผลิตและการบ่มเพาะบุคลากรที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง
- ให้มีสถาบันที่จะช่วยพัฒนาครูกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ
- เร่งต่อยอดวิชาชีพครูให้แก่ครูผู้จบสาขาวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษา เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลน
- เร่งรัดการผลิตครูสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- ปรับระบบการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
- เร่งรัดและสร้างความชัดเจนในการประเมินผลงานเพื่อขอปรับตำแหน่งและการออกไปประกอบวิชาชีพ
- ส่งเสริมการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยอาศัยครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงและมีคณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเป็นที่เลี้ยง
- เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนที่มีความรู้ความสามารถได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาครู

- ศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการ หรือรูปแบบต่างๆที่จะลงใจให้ได้คนที่รักและเต็มใจประกอบอาชีพครูอย่างจริงจังเข้าสู่วิชาชีพครู ตั้งแต่การจัดระบบสรรหา คัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันผลิตครู การช่วยเหลือให้มีความรู้และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในขณะศึกษา บรรจุแต่งตั้งให้ทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา และกำหนดมาตรการให้คงอยู่ในอาชีพตลอดไป
- ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างจริงจัง
- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานผู้ใช้ครูทั้งกับองค์กรส่วนกลางและหน่วยงานในเขตพื้นที่ เพื่อทราบความต้องการใช้ครูอย่างแท้จริง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และนำมาเป็นข้อมูลและแนวทางในการกำหนดแผนการผลิตและการใช้ครูทั้งในระดับสถาบัน และระดับประเทศ
- สถาบันฝึกหัดครูควรตระหนักในหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมีอยู่ค่อนข้างน้อยมากในปัจจุบัน รวมทั้งถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรในเขตพื้นที่ที่สถาบันผลิตครูตั้งอยู่ให้มีความรู้และทักษะในการจัดทำหลักสูตร จัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูป และการเตรียมความพร้อมรับการประเมินภายนอก เป็นต้น
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแก่ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษา และกำหนดมาตรการรองรับอัตรากำลังทดแทนอัตราครูที่จะเกษียณอายุในอนาคต
- จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาอบรมครูตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา
- ศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมของครูและบุคลากรทางการศึกษากับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน หรือการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ โดยเน้นผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓) การอาชีวศึกษาและฝึกอบรม

- เร่งประกาศใช้พระราชบัญญัติ นโยบาย แผน เพื่อปฏิรูปการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้ในข้อเสนอยุทธศาสตร์ จากนั้นจะต้องกำหนดองค์รหลักที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามนโยบาย/แผน หรือเป้าหมายที่กำหนดอย่างจริงจัง

- เร่งผลิตกำลังแรงงานระดับกลางให้เป็นไปในทิศทางที่จะเสริมศักยภาพใน ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ
- เร่งพัฒนามาตรฐานอาชีพ ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานการอาชีวศึกษาและหลักสูตรสมรรถนะร่วมกับสถานประกอบการ
- ตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารจัดการร่วม โดยให้ผู้ใช้และผู้ผลิตร่วมกำหนดกลไกที่ชัดเจน
- พิจารณาบทบาท/ภารกิจของวิทยาลัยในสังกัด สกอ. แต่ละประเภท เพื่อให้เชื่อมโยงกับความต้องการของภาคเอกชนและชุมชน โดยเน้นยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ (Area based) ในการปรับบทบาทของวิทยาลัย
- สร้างหลักสูตรที่เป็นพื้นฐาน (Fundamental) ที่เป็นมาตรฐานพร้อมที่จะต่อยอดเฉพาะทางในการเข้าสู่การทำงานตามความต้องการ
- การจัดทำหลักสูตรต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรอาชีวศึกษา และหลักสูตรอุดมศึกษา
- ในการวางแผนการผลิตกำลังคนควรพิจารณาถึงความต้องการทางสังคมและกำลังคน (Social demand และ Manpower demand) ซึ่งนโยบายของรัฐยังไม่ชัดเจนด้านวิสัยทัศน์ (Vision policy)
- ควรมีการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อการส่งออกแรงงาน และใช้ระบบอาชีวศึกษา มาช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนกำลังคนระดับนี้
- การพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานเพื่อจูงใจให้เรียนอาชีวศึกษานั้น พระราชบัญญัติแต่ละฉบับมีความทับซ้อนเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ
- การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการทบทวนให้เป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐาน (Standard Based Vocational Education) สถาบันการศึกษาต้องร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและฝึกอบรมให้แรงงานมีคุณวุฒิที่สูงขึ้น จัดระบบทวิภาคีร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและเชื่อมโยงกันแต่ละสาขาอาชีพ
- ทบทวนมาตรการนโยบายที่ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างชัดเจน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาการจัดสหกิจศึกษา ระบบทวิภาคี การกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพต่างๆ การ

ทดลองแนวคิด Mini Ministry การพัฒนาบุคลากรหลักของสถานศึกษาและสถานประกอบการผ่านระบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประกอบการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๔) การปฏิรูปอุดมศึกษา

- เร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความเป็นเอกภาพในระดับนโยบาย เพื่อเป็นฐานรองรับเครือข่ายการทำงานระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องจัดในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การแข่งขันการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ หรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของแต่ละสถาบัน

- สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ประกอบด้วย การศึกษาขั้นสูงเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การศึกษาเพื่อค้นคว้าวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ ในขณะเดียวกันเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชน ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความเป็นธรรมและขยายโอกาสทางการศึกษาในการเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และเป็นศูนย์วิชาการสำหรับคนในชุมชนท้องถิ่นที่สถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่

- สถาบันอุดมศึกษาต้องเร่งดำเนินการไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เนื่องจากเห็นประโยชน์ของมาตรการนโยบายดังกล่าวที่จะช่วยให้สถาบันสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

- สนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นทุนในการพัฒนาศักยภาพคณาจารย์ในรูปแบบต่างๆ อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้มีคณาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งย่อมส่งผลต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๕) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- รณรงค์ให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพยายามให้สื่อมวลชนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ตัวอย่างของผู้ประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

- เร่งส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชน ทั้งที่เป็นความรู้วิชาการ ความรู้ทั่วไป ความรู้วิชาชีพ และความรู้ด้านศาสนา ด้วย

กระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะบ้านและครอบครัวในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้แห่งแรกของทุกคน

- กำหนดกลไกต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเข้าถึง และการได้รับบริการด้านข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกคน เช่น กำหนดองค์การเฉพาะที่มีความคล่องตัวและเป็นอิสระ เป็นศูนย์กลางบริการแก่ชุมชน สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งสนับสนุนการจัดเวทีชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ และใช้ความรู้ร่วมกัน

- เร่งรัดให้มีการดำเนินงานแบ่งระดับหรือเทียบระดับ รวมทั้งการเทียบโอนการศึกษาหรือการเรียนรู้กันได้ทั้งการศึกษาในรูปแบบเดียวกัน และระหว่างการศึกษาทั้ง ๓ รูปแบบ เพื่อให้บุคคลมีโอกาสศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต

- ส่งเสริมการประสานงานระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งขยายแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายและมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้มากขึ้น

๖) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชน ในการจัดการศึกษา

- เร่งรัดการประกาศใช้พระราชบัญญัติ นโยบาย แผนสนับสนุนการร่วมจัดการศึกษาของบุคคลและองค์กรทางสังคมตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งกำหนดองค์การรับผิดชอบการดำเนินงานให้ชัดเจน โดยส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามพันธกิจที่กำหนดไว้

- เร่งสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้หรือดำเนินการได้ตามที่กำหนดไว้ และร่วมหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เช่น การถ่ายโอนสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ไปยัง อปท.

- เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยให้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับภารกิจและเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงาน

- ควรพิจารณากำหนดสัดส่วนผู้เรียนภาคเอกชนแต่ละระดับการศึกษา รวมทั้งมาตรการเพื่อส่งเสริมการร่วมรับภาระของภาคเอกชนให้ชัดเจน และดำเนินการตาม มาตรการอย่างจริงจัง

- พ

הכנתו

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ ๙๑/๒๕๔๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๖ และหนังสือยืนยันมติด่วนที่สุด
ที่ นร ๐๕๐๔/๘๕๓๗ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๖ ให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและมาตรการเร่งด่วน
ตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว ให้บังเกิดผลโดยเร็ว และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบต่อไปนั้น

เพื่อให้การรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติ
คณะรัฐมนตรี ดังกล่าว มีความถูกต้อง ครบถ้วน ครอบคลุม ครบถ้วน ตามข้อเสนอยุทธศาสตร์การ
ปฏิรูปการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบแล้ว จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะทำงาน
ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี
ประกอบด้วย

๑. ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา (นางนงราม เศรษฐสุพานิช) ที่ปรึกษา
๒. ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา (นายชินภัทร ภูมิรัตน) ประธาน
๓. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
๔. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๕. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๖. ผู้แทนกลุ่มพัฒนาหลักสูตร สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.
๗. ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๘. ผู้แทนสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
๙. ผู้แทนสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
๑๐. ผู้แทนสำนักคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๑๑. ผู้แทนสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

๑๒. ผู้แทนสำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๑๓. ผู้แทนสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

๑๔. ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑๕. ผู้แทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

๑๖. ผู้แทนสำนักจัดทำงบประมาณด้านการศึกษาและวัฒนธรรม สำนักงบประมาณ

๑๗. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ.

๑๘. ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนากิจการเรียนรู้ สกศ.

๑๙. ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สกศ. เลขานุการ

๒๐. หัวหน้ากลุ่มประเมินผลการศึกษาภาค ผู้ช่วยเลขานุการ

๒๑. เจ้าหน้าที่ประจำกลุ่มประเมินผลการศึกษาภาค ผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่และความรับผิดชอบ

๑. วางกรอบแนวทางการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๖

๒. รวบรวมและประสานการจัดเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ตามข้อ ๑.

๓. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗

ศาสตราจารย์ร้อยตำรวจเอก

(วรเดช จันทรศร)

เลขาธิการสภาการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการ. **ทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๔๘.

กระทรวงศึกษาธิการ. **ผลงานกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การนำของ ดร.อดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๔๘.

กระทรวงศึกษาธิการ. **รายงานแสดงผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ปีที่สาม (วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ๒๕๔๗.

สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. **รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๘.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **สำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด. ๒๕๔๒.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ๒๕๔๘.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๖)**. ๒๕๔๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. **ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด. ๒๕๔๗.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาด้านการบริหารและจัดการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๗. กรกฎาคม ๒๕๕๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาด้านการเรียนรู้ปีการศึกษา ๒๕๕๗. กรกฎาคม ๒๕๕๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานสรุปการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เมื่อสิ้นสุดเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘. ๒๕๕๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานสรุปการประชุมระดมความคิดเห็นเรื่องนโยบายและมาตรการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ วันที่ ๑๗ - ๑๘ กันยายน ๒๕๕๘. ๒๕๕๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานสรุปการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาในวาระครบรอบ ๖ ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒. ๒๕๕๘.

รายนามผู้จัดทำรายงาน

ที่ปรึกษา

ดร. อ่ำรุ่ง จันทวานิช

ดร. สมเกียรติ ชอบผล

ดร. รุ่งเรือง สุขุมภิรมย์

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

ดร. เจ็อบจันทร์ จงสถิตอยู่

ดร. สมเกียรติ ชอบผล

ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้วิเคราะห์และเขียนรายงาน

ดร. สุรางค์ วีรกิจพาดิษฐ์

นางสาวบรรณากรณ์ อมรพรสิน

ผู้เรียบเรียงรายงาน

นางสุรางค์ โพธิ์พุกษาวงศ์

ดร. สุรางค์ วีรกิจพาดิษฐ์

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการกลุ่มโครงการประเมินสัมฤทธิผล

โดยรวมของการจัดการศึกษา

ผู้ประสานงานและรวบรวมข้อมูล

นางสาวจิรศรี อนุวัชกุล

นางสาวบรรณากรณ์ อมรพรสิน

(มิถุนายน - ธันวาคม ๒๕๔๗)

(มกราคม - ธันวาคม ๒๕๔๘)

ผู้พิมพ์รายงาน

นางสาวบรรณากรณ์ อมรพรสิน